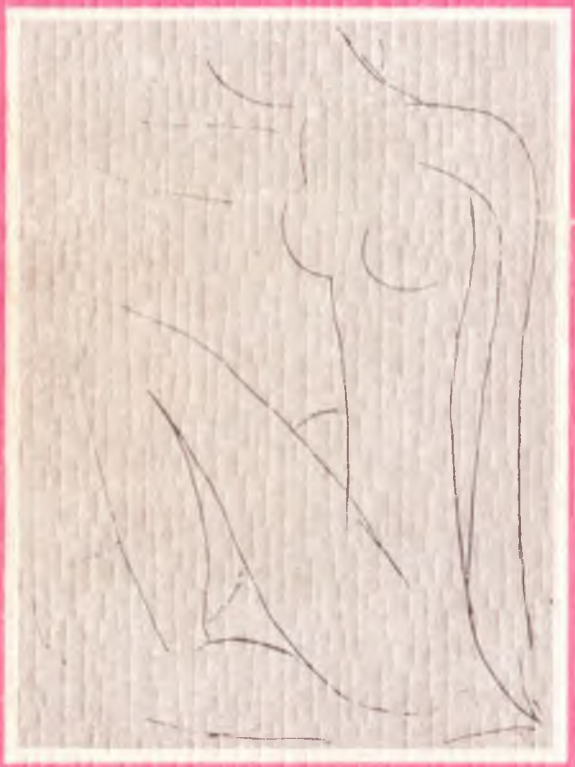
Henry MILLER

CİNSELLİK DÜNYASI

ALAZ
YAYINLARI

SANAT/DÜŞÜNCE DİZİSİ 1

ALAZ YAYINLARI

Nuruosmaniye Cad. Ata İşhanı 34/203
Cağaloğul/İstanbul
P.K. 383 Sirkeci/İstanbul

Kapak Düzeni Emin Göksu

Kapak Resmi Matisse

Dizgi-Baskı : Erenler Matbaası
İstanbul
Ağustos 1982

HENRY MILLER

Cinsellik Dünyası

Çeviren

Gürkal AYLAN

ALAZ YAYINLARI

ÖNSÖZ

Bu kitabın özgün basımı şu anda hayatta bulunmayan biri tarafından yapıldı. Kaç tane basıldı, kaçı satıldı, bunu hiç bir zaman öğrenemedim. Bunlarla ilgili yazılı bir bilgi yok ortada. Ya da en azından benim elime geçmedi.

Yayıncının ölümüyle kitap da piyasadan kayboldu. Çok bilinen bir kitap olmadığından ve İngiltere'deki ya da Amerika'daki hiçbir yayınevinin onu yeniden basmak istemeyeceğini bildiğimden, kitabımın yeni basımını benim imzamı taşıyan tüm kitapların yayınlandığı Fransa'da yaptırmağa karar verdim.

Ancak, kitabı postalamadan önce, yıllar önce yazmış olduklarıma yeniden bir göz atmanın doğru olacağını düşündüm (*). Okudukça (elimde olma-

(*) 1940.

dan) bazı değişiklikler ve düzeltmeler yaptım; inanın, bunları baştan tasarlamış değilim. Okuyucum eğer kitaptaki düzeltme fotokopilerine bir göz atarsa, bu değiştirim işine nasıl şeytansı bir istekle koyulduğumu görür.

Yolun yarısında, iki baskıyı yanyana koymanın, özellikle bir yazarın çalışma biçimini merak eden okurlara ilginç gelebileceğini düşündüm.

Yeni ve düzeltilmiş sayfalar arasında elle tutulur bir ayrım olduğundan, şunu da eklemek gereğini duyuyorum burada gösterilmeyen, ama elinizdeki yeni basıma kaynaklık eden bir başka tam düzeltme daha yaptım. İkinci gözden geçirmeye harcanan çaba, birinci girişime harcanandan daha büyük, hattâ daha heyecan vericiydi.

Bir nokta daha; özgün metni değiştirmemdeki birinci amaç, ana düşünceyi değiştirmek değil, onu daha da açmaktı. Bunu başardığımı umarım.

Henry MİLLER

Bir şeye dikkat ettim, benim okuyucularım birbirinden farklı iki gruba ayrılıyorlar: cinselliğin orsa alabanda kullanımından rahatsız olanlar, tiksinenler birinci grubu, bu öğenin böylesine büyük bir çeşitlilik meydana getirdiğini görmekten zevk alanlar da ikinci grubu oluşturuyor. Birinci gruba giren çok sayıda okur inceleme ve denemeleri yalnızca övgüye değer bulmakla kalmayıp, olağanüstü güzel diye de niteliyorlar onları ve bu nedenle de, aynı yazarın birbirinden bu derece farklı çeşitli eserler ortaya koymasını açıklamakta güçlük çekiyorlar. İkinci gruptakiler ise, benim ciddi yanım olarak gördükleri şeyden sıkılıyorlar ve bu tür eserlerime saçmalık, anlamsızlık ve mistisizm gibi adlar yakıştırarak rahatlıyorlar. Gerçeğin bilincinde olan bir avuç okur da, kendisini yazdıklarının içine katmamak için enikonu çaba gösteren birinin birbirleriyle çelişkili gibi gözüken düşünce ve gözlemleri arasında akılcı yoldan bir bağ kurmayı başarabiliyor.

Öte yandan, dikkatimi çeken başka bir şey daha var: yazdıklarıma ateş püsküren okurlarımla ne zaman yüzyüze gelsek, çoğu kez bir barış havası

sağlanıyor ve bu okurlarım söylediklerimi, düşüncelerimi yürekten benimsiyorlar. Okurlarımla karşılaşmalarımın çoğunda gözlemledim, bana olan antipatileri yazarın canlı kişiliğinde hemen sempatiye dönüşüyor. Başımdan geçen bu tür deneylerin çokluğu, şu inanca itti beni Yazdıklarımla gerçeğin ve içtenliğin özünü iletmesini sağlayabildiğim gün, insanla yazar arasındaki karşıtlık, benim ne olduğum ve ne yaptığım, ya da ne söylediğim arasındaki çelişki tümüyle sona ermiş olacak. Benim alçakgönüllü görüşüme göre bu, bir yazarın ulaşabileceği en yüce noktadır. Aynı amaç -yani birleştirme- tüm din adamları için de geçerli. Kimbilir, belki de ben, farkında olmadan okurun gözünde sofu bir yazar imgesi yaratmış olabilirim.

Cinsel olanla dinsel olanın birbirleriyle çatışıp çatışmadığına, birbirlerine karşıt olup olmadıklarına gelince, bunu da şöyle yanıtlayabilirim: ne denli zorunlu, ne deni kuşkulu (bize) olursa olsun, yaşamın her öğesi, ya da her aşaması değişmeğe elverişlidir ve gerçekten de, bizim olgunlaşma sürecimize ve anlayış çizgimize uygun olarak, başka düzeylere de dönüşebilmelidir. Moralistlerin tutkusu olan, varlığın «iğrenç» davranışlarını ortadan kaldırma çabası yanlızca saçma değil, aynı zamanda boşunadır da. Bir insan çirkin, «günah» düşünce ve isteklerini, içgüdü ve itilerini bastırmağı başarabilir, ama bunun sonuçları yıkıma yolaçabilir. (Ermiş olmakla katil olmak arasındaki sınır, kıl kadar incedir.) İsteklerini gerçekleştirmek ve bunu yaparken de onların yapısını inceden inceye değiştirmek, gelişmeyi se-

ven her insanın amacıdır. Ama istek derinlere kök salmıştır ve bu kökün sökülüp atılması olanaksızdır; hattâ, Budistlerin söylediği gibi, karşıtı olan isteğe karıştığı zamanlarda bile... Bir kimsenin istekten, tutkudan kendini arıtabilmesi için, bunu yapmayı istemesi gereklidir.

Bu konu beni hemen her zaman yakından ilgilendirmiştir. Gençliğimde ve onu izleyen evrede, tümüyle denetlenmeyen güçlü isteklerin kurbanıydım. Daha sonraları, daha doğrusu oldukça uzun süren yoğun bir yaratıcı çalışma döneminden sonra, düşüncelerin bataklığında büsbütün boğulduğumu hissettim; öyle ki, beni bu bataklıktan kurtaracak ne bir yol vardır o sıralarda, ne bir umar.

Gizli bilgilerle uğraşan bir arkadaşımın **Balzac'**ın Seraphita'sını elime tutuşturması, 1935 yılına rastlar. Bu kitap, bugün hâlâ düşünce alanındaki araştırmalarımın doruklarından biri olarak durmaktadır. Ne kitabı, bir kitaptan da öte o; yazarının sözcüklerle sürdürdüğü bir deney. Bu eserden Balzac'ın başka bir ünlü eserine, **Louis Lambert'**e, oradan da Balzac'ın yaşam öyküsüne geçtim. Bu incelemelerin sonucu «Balzac ve Dublörü» (*) adlı bir denemede billûrlaştı. Bunu yazarken, beni yıllarca kıvrandıran o çatışmanın çözümlemesini de yapıyordum.

Balzac'ın insandaki melek sorunuyla ne büyük bir istek ve canlılıkla boğuştuğunun, çok az kimse farkındadır. Bir şeyi itiraf etmek için söylüyorum bu-

(*) İlkin «Max ve Ak Yutargözeler» de Yayınlanmıştı. Obelisk Yayınları, Paris, 1938.

nu aynı sorun, belki biraz değişik bir kılıkla, tüm yaşamım boyunca benim karşıma dikilmiştir. Bunun, bir bakıma, yaratıcı alanda çalışma yapan her bireyin ana sorunu, baş tutkusu olduğuna inanıyorum. İster kabul edilsin, ister edilmesin, sanatçının kafası sürekli olarak dünyayı yeniden yaratma, insanın saflığını yeniden yaratma düşüncesiyle meşguldür. Bunun ötesinde, insanın saflığını, yalnızca özgürlüğünü kazanarak yeniden elde edebilecegini bilir. Özgürlüğün buradaki anlamı, otomasyonun ölümüdür.

D.H. Lawrence denemelerinin birinde, dinsel ve cinsel olmak üzere iki büyük yaşam biçimi bulunduğunu söylemişti. Yazara göre birinci yaşam biçimi ötekinden önce geliyordu. Cinsel yaşam biçimi ise ikinci dereceydi. Bense her zaman yalnızca tek yolun, kurtulmaya değil, ama aydınlanmağa götüren hakikat yolunun var olduğunu düşünmüşümdür. Bir uygarlık bir başka uygarlıktan istediği kadar farklı olsun, yasalar, töreler, inançlar ve tapınmalar bir dönemden bir başka döneme, bir insan tipi ya da ırkından bir diğerine istediği kadar değişsin, ben büyük din önderlerinin davranışlarında bir tek ortak nokta görüyorum: doğrunun, gerçeğin ve bütünlüğün, küçük bir çocuğun bile kavrayabileceği açıklıkta dile getirilişi.

Yengeç Dönencesi yazarı için bu tür görüşler ileri sürmek gariplik mi sayılmalı? Eğer bir yazar derinlere iniyorsa hayır! Kitabın cinsel ögelerle dolu olmasına karşın, yazar ne cinselliğin, ne de dinin peşindeydi yalnızca bireyin özgürlüğü sorunuyla

uğraşıyordu o. **Oğlak Dönencesi'nde** belki de ortamın ısrarlı isteğinin büyük ölçüde bilincinde olunması nedeniyle cinsellik konusu daha dikkatli ve incelikli işlenmiştir. Kanımca «Çiftleşme Ülkesi» başlığını taşıyan Ara Bölüm, simge, mit ve eğretileme birleşimi içinde suyun en çok yükseldiği irtifa çizgisidir. Tıpkı bir dalgakıran gibi, iki amaca birden hizmet eder. (Sirkteki soytarı da yalnızca havayı yumuşatmakla kalmaz, aynı zamanda seyirciyi daha büyük bir gerilime hazırlar.) Kitabın yazılması sırasında (*) bunun anlamı tam bir açıklıkla kavranmış değildi, ama işlevi, ya da amacı konusunda yüzde yüz kesinlik vardı. İnanın hayretle yerinden sıçratabilecek bir başarıydı bu. Gelecek yıllarda bu «fantezi» yazarın iç çatışmasının yapısına kesin bir ipucu olabilir. Şu gerçeği gizlemeğe gerek yok: Çatışmanın özü, çok ender olarak anlaşılan «kutuplaşma» olgusuyla ilgilidir. Bugün sözcükle tepki arasında yalnızca bir akımın en zayıf pırıltılı ışığı var. Pek çok düşünürün yaptığı gibi bu olguyu toplumsal, siyasal ve ikdisadi rahatsızlığa bağlamak, konuyu saptırmak olur.

Ana neden daha derinlerdedir. Yeni bir dünya yaratılmakta, yeni bir insan tipi doğmaktadır. Bugün eskiye oranla çok daha fazla acı çeken kitleler, endişe ve korku ile felce uğramış gözüküyorlar. İçlerine kapanıp kendi yarattıkları mezarlara çekill-

---

(*) Bunun ve diğer bölümlerin «Big Sur ve Hieranymus Bosch'un Portakalları»nda bulabilrsiniz. (New Directions, N.Y., 1957).

yorlar; bedensel gereksinmeleriyle ilgili olanların dışında gerçekle olan tüm ilişkilerini yitirmiş durumdalar. Bu arada beden de, ruhun tapınağı olmaktan çoktan çıktı tabii. Dünyadan göçen biri, Yaratan'dan da göçüyor. Yüzyıllar boyu sürebilecek bu dağılma ve parçalanma sırasında, yaşam tüm anlamını yitirdi. Bilginlerin, düşünürlerin bilim adamlarının, savaş yanlılarının, siyaset adamlarının ve vurgucuların eylemlerinde tam bir vahşet ve azgınlık olarak anlatımını bulan korkunç bir etkinlik, giderek azalmakta olan yaşama ateşini adamakıllı gölgeler oldu. Doğal olmayan bu etkinliğin kendisi, yaklaşmakta olan ölümün işaretidir.

Kalemi ilk kez elime aldığımda, bütün bu olup bitenlerin çok azını biliyor ve kavrıyordum. Uygun bir başlangıç yapmadan önce, kendi «küçük ölüm»ümü gözden geçirmek zorundaydım. On yıl süren yanlış başlangıç, beni dünyasal ölümümün kıyısına getirdi. Şu anda herkesin de bildiği gibi, Paris'te kendimi buldum.

Paris'teki ilk ya da ikinci yılımda, yazınsal yönden bitmiş, tükenmiş durumdaydım. Olmayı umduğum yazardan hiç bir şey kalmamıştı geriye, yalnızca öyle olmak zorunda kalan bir yazar vardı ortada. (Yolumu bulurken sesimi de buldum.) **Yengeç Dönencesi,** ölümün dölyatağındaki savaşımlarımın yıkıntılarını sergileyen kana bulanmış bir vesiyetnamedir. Dölyatağının çıkardığı keskin cinsellik kokusu, doğumun kokusudur; bu koku, yalnızca bunun anlamını kavrayamayanlara itici yada tiksindirici gelir.

Oğlak Dönencesi, daha bilinçli evreye geçişi yansıtır; kendini tanımanın bilincinden, amacı tanımanın bilincine geçişi. Bu noktadan sonra, niteliği ne olursa olsun, her değişim kendini yazılı sözcükten çok, tavırla, hareketle ortaya kor. Görevini bitirmeyi kafasına koymuş olan bir yazarla, kendini anlatma isteğinin yalnızca bir tek ortamda, diyelim ki sanat alanında sınırlandırılmaması, yaşamın her evresine yayılması gerektiğini çok iyi bilen insan arasındaki çatışmanın başlangıcı. Görevle İstek arasında, az ya da çok bilinçli bir savaş. Görevini yapmağa çalışan, sözcüklere bağlı adamın bir yanı; sözlerle açıklanamayan yazgının, sonun isteklerini yerine getirmeğe uğraşan Tanrı'ya ait yan. En büyük güçlük: bir İnsanın yalnızca kendi gücüyle durabileceği o ıssız adaya uyum sağlamak. Bu noktadan sonra tek sorun, geçmişi gözönünde bulundurarak yazmak ve ileriye doğru hareket etmektir. Burada en küçük bir yanılgı, kurtuluşu olmayan bir uçuruma sürükler insanı. Tüm cephelerde verilen bu savaş, amansız ve bitmek nedir bilmeyen bir savaştır.

Her insan gibi, ben de kendimin düşmanıyım. Ancak, başkalarından beni ayıran nokta, aynı zamanda kendi kendimin kurtarıcısı olduğumu bilmemdir. Özgürlüğün sorumluluk demek olduğunu biliyorum. İsteğin nasıl kolayca eyleme dönüştürüleceğini de. Gözlerimi kapadığım zaman bile dikkatli olmalıyım: neyin düşünü görüyorum, nasıl görüyorum? Çünkü düşle gerçek arasında yalnızca çok ince bir perde var.

Cinselliğin bir insanın yaşamında ne denli bü-

yük ya da küçük bir yer tuttuğu konusu oldukça önemsiz gözüküyor. En büyük başarılardan bazılarının, cinsel yaşamı ya çok az olan ya da hiç olmayan bireyler tarafından gerçekleştirildiğini biliyoruz. Öte yandan, bazı oyuncuların özellikle yıldız oyuncuların yaşamlarından da biliyoruz ki, bunlar cinsellikle fazla haşır neşir olmasalardı, milyonlarca seyirciyi etkileyen o başarılı çalışmaları kolay kolay ortaya koyamayacaklardı. Sayıları çok az olan bazı kişileri incelediğimiz zaman da, bunların olağandışı yaratım dönemlerinin, aşırı cinsel etkinlik gösterdikleri günlere rastladığını görüyoruz. Ne var ki ne cinselliğe aşırı düşkünlük, ne de bunun tersi hiç bir şeyi açıklamaz. Başka konularda olduğu gibi, cinsellik konusunda da, bir kuraldan bir örnekten sözediyoruz ama, istatistik yönden, büyük erkek ve kadın kitleleri için «olağan», doğru olandan daha fazla birşey anlatmaz. Büyük çoğunluk için olağan, akıllı, sağlıklı olan şey, olağandışı birey söz konusu olduğunda hiç bir davranış ölçüsü getiremez. Çalışmalarıyla, ya da kişisel davranışlarıyla dehasını kanıtlamış olan bir insan, her zaman şu gerçeği anımsatır bize: herkes yalnızca kendisi için kural, ya da yasadır ve başarılı olmanın yolu insan olarak her birimizin tek olduğu gerçeğinin kabulüne ve yerine getirilmesine bağlıdır.

Bizim yasa ve törelerimiz toplumsal yaşamla, varlığın daha küçük yanı olan ortak yaşamla ilgilidir. Gerçek yaşam yalnız olduğumuz, bilinmeyen kendimizle yüzyüze olduğumuz zaman başlar. Bir araya geldiğimiz zaman ortaya koyduğumuz davranışları içimizdki itiler belirler. Yolumuzu çizen çetin

ve yaşamsal olaylar, sessizliğin ve yalnızlığın meyvalarıdır. Bazı önemli olayları talihe, raslantıya bağlar, onları yaşamımızda birer dönüm noktası olarak görürüz; oysa, biz kendimizi bu olaylara hazırlamış olmasak, bu tür raslantılar hiçbir zaman ortaya çıkmaz. Daha bilinçli olduğumuz takdirde, bu raslantılar bize daha da büyük ödüller getirebilir. İyice uyumlu, iyice beklentili ve böylece yazgının nimetlerini kabul edecek durumda olduğumuz zamanlar, yalnızca önceden kestirilemeyen bazı anlardır. Tümüyle uyanık, tümüyle birlinçli bir kimse, her «oluş»un bir anlam taşıdığını bilir. Her «oluş»un yalnızca kendi öz yaşamını değiştirmekle kalmadığını, tüm dünyayı etkilediğini de bilir.

Cinselliğin insan yaşamında oynadığı rolün, kişiden kişiye değiştiğini hepimiz biliyoruz. En geniş değişkenleri içine alan bir örneğin var olması imkânsız. Ben cinselliği düşündüğüm zaman, onu yalnızca küçük bir bölümü keşfedilmiş bir alan olarak düşünüyorum; en azından benim için daha büyük olan bölüm, gizemli, bilinmeyen ve belki de hiçbir zaman bilinemeyecek bir bölüm olarak kalıyor. Aynı şey, yaşam gücünün diğer durumları için de geçerli. Bilgimiz az ya da çok olabilir, ama ne denli ileriye itersek ufuk da o denli uzaklaşır. İçinde bulunduğumuz güçler denizi bizim sınırlı, küçük bilgimize meydan okur. Yaşamın kendisinin gizemler üstüne kurulu olduğu gerçeğini kabul edene dek, hiçbir şey öğrenemeyiz.

İşte ben de bu noktadan yola çıkarak diyorum ki, diğer herşey gibi cinsellik de bir gizemdir. Be-

nlm söylemeğe çalıştığım şey, işte bu. Kendimi bu alanda büyük buluşları olan biri olarak yutturacak değilim. Benim kendi serüvenlerim, şu sıradan Don Juan'ınkilerin yanında sıfır kalır. Büyük kentlerin insanı için benim serüvenlerimin alçakgönüllü ve tümüyle sıradan olduğunu sanıyorum. Bir sanatçı olarak, serüvenlerim hiç bir zaman «özel» ya da önemli olmadı. Ne var ki, benim arayışlarım, günün birinde meyva verebilecek birkaç buluş yapmamı sağladı. Bir benzetme yapmam gerekirse: ben, büyük yollar açıldığında atlama taşı olarak görev yapabilecek bazı adaları ortaya çıkardım.

Paris'te, bir değişim içine girdiğim dönemi hemen izleyen günlerde, tüm geçmişimi bir sinema şeridi gibi gözümün önünden geçirdim. Öyle görülüyordu ki, anımsamak istediğim herşeyi anımsayabilecek güce sahiptim; istemesem de, çok uzun yıllar öncesindeki olay ve raslantılar, bilinçaltıma neredeyse dayanılamayacak kadar büyük bir güç ve canlılıkla toplanmışlardı. Başımdan geçen her şey bir anlam taşıyordu, en çok anımsadığım bu oldu o deneyde. Her mutlu raslantı ya da karşılaşma bir olay olmuştu; her ilişki kendi gerçek yerine ulaşmıştı. Birdenbire, geçmiş yıllarda tanıdığım ve erkeklerden, kadınlardan, çocuklardan -hattâ hayvanlardan- oluşan gerçekten büyük kalabalık, bir film gibi akıp geçti gözlerimin önünden ve ben olan biten her şeyi bir bütün olarak ve bulutsuz bir kış gecesinde gökteki yıldızları görebildiğim netlikte görebildim. Gezegenli dost ve arkadaşlarımın bana tanımladığı halkaları görebiliyordum; o başdöndürücü hareketlerin ortasında, tıpkı nebula, güneş, ay,

uydu, meteor, kuyruklu yıldız ve diğer yıldızlar gibi, kendi kendime çizmiş olduğum kararsız ve başıboş yolu görebiliyordum. Kısmî ya da tüm ay ve güneş tutulması dönemlerinin yanı sıra, uzaklaşma ve yaklaşma dönemlerini de gözlemledim. Çeşitli zamanlarda kendileriyle ilintiye gelme yazgısına ve ayrıcalığına! eriştiğim diğer insanların tümüyle kendim arasında derin ve sürekli bir bağlantı buldum. Daha da önemlisi, gerçek «ben»in çerçevesi içinde, olabilecek olan «ben»i gördüm. Bu saydam ve duru anlarda en yalnız, aynı zamanda da yeryüzündeki erkeklerin hepsinden daha arkadaş canlısı bir insan olarak gördüm kendimi. Bu neye benziyordu, biliyor musunuz? Sanki bir an için perde kapanmış, savaşım durmuştu. Boş ve anlamsız varsaydığım büyük anfitiyatroda -bereket versin- küçük bir parçası olduğum karmakarışık bir yaratılış gözlerimin önüne tüm açıklığıyla serilmişti.

Erkekler, kadınlar, çocuklar dedim az önce... Hepsi oradaydı onların, hepsi de eşit derecede önemliydi. Başka şeyleri de katmalıyım bunlara kitapları, dağları, ırmakları, gölleri, kentleri, ormanları, göğün ve denizin yaratıklarını. Adlar, yerler, insanlar, olaylar, düşünceler, düşler, imgeler, istekler, umutlar, tasarımlar ve çırpınmalar, bunların hepsi, hepsi de ilk zamanki gibi canlı ve hareketliydi. Fizikötesi olan büyük, sisli bölgeler vardı; geniş, alev alev yanan alanlar, dinler vardı; kuyrukları umut saçan kuyruklu yıldızlar vardı. Uzayıp gidiyordu böylece... Ve cinsellik vardı. Evet ama **neyin nesiydi** şu cinsellik? Tanrı gibi, her yerde hazır

ve nâzırdı. Her şeye bulaşmıştı. Belki de geçmişteki tüm evren, ona bir imge vermek için, mitolojik bir canavar olma niteliğini koruyor ve sürdürüyordu. Bu canavar, dünyamızı doğurduktan sonra ortadan kaybolmamış, dünyamızın altında kalmıştı. Dünyayı (ve kendisini) sırtında taşıyordu.

İnsanoğlunun bilinçaltının derinliklerinde yatan Tufan öyküsü gibi, bu özel örnek de şimdilerde benim belleğimde duruyor. Suların çekilip dağların ortaya çıktığı gün, ben, en yüksek tepede, gizemli bir sesin buyruğuyla yapmış olduğum gemideydim. Birdenbire güvercinler, alev alev yanan kanatlarıyla sisleri dağıtarak havalandılar... İnanılması güç bu olaylar, anımsanamayacak kadar derinlerde yatan bir değişime yolaçtı.

Mitolojik canavar! Kafamdaki öz ve biçimini kaybetmeden önce, bir iki anıyı daha ekleyeyim...

Başlangıçta, sanki derin bir uykunun içinden gelmiş gibiydim. Ve tıpkı geçmişe ait o şekil gibi kendimi bir balinanın karnında buldum. Gözümdeki ağtabakasını yıkayan renk, sıcak bir griydi. Dokunduğum herşey bir operatörün ellerini içimize soktuğu zaman hissetiği gibi sıcak ve güzeldi. İklim ılımandı; hattâ sıcağa yakındı. Kısacası, eski Babil konforunu içeren örnek bir dölyatağı sıcaklığı. Aşırı-uygar doğmuş biri olarak, tümüyle rahat hissediyorum kendimi. İyice arınmış olan beynim için her şey tanıdık ve zevkliydi. Kahvemi, içkimi, Havana-Havana ' mı içiyor, ipek giysilerle dolaşıyor, çalışmak zorunda olmayan bir insanın sahip olabileceği tüm nimetlerden yararlanıyordum. Ne varolmak için

korkunç savaşımlar verme zorunluğu, ne ekmek ve yağ sorunu, ne de tedavi gerektiren toplumsal ya da ruhsal kompleksler. Baştan kusursuz ve rahat yaratılmıştım. Yapacağım daha iyi bir şey olmadığı zamanlar, bir akşam gazetesi alıyor ve başlıklara şöyle bir baktıktan sonra, büyük bir hevesle reklamları, sosyete dedikodularını, tiyatro ilanlarını okuyor, ölüm ilânlarını bile gözden geçiriyordum.

Tuhaf bir nedenden dolayı, dölyatağı dünyasına aşırı bir ilgi duydum. Bir bilimcinin soğuk ve sığ bakışıyla baktım kendime. («Kaçık bitki meraklısı» diye adlandırdım kendimi.) Lâbirente benzeyen bu dolambaçlar arasında sayısız harikalar keşfettim... Tüm bunlar yalnızca geçmişi anımsamama yardım ettiklerinden, incelediğim ilk küçük kadın organından sözetmek istiyorum.

O sıralarda 5-6 yaşlarındaydım ve olay bir bodrumda olmuştu. O zamanlar, gayet katı bir biçimde münasebetsizlik diye nitelediğim olay sonrası imgeye «demir maskeli adam» etiketini takmıştım. Daha bir kaç yıl önce, ilkel maskelerin reprodüksüyonlarını içeren bir kitabın sayfalarını karıştırırken, kadın organına benzeyen bir maskeyle karşılaşınca şaşırıp kaldım: maskenin üstündeki kapağı kaldırdığınız zaman, yetişkin bir erkeğin başı çıkıyordu ortaya. Belki de kadın organından bakan gerçek ölçülerde büyütülmüş bu kafa, benim çok uzun bir zaman önce bir vajinayı ilk kez dikkatli incelerken sormuş olduğum sorunun ilk gerçek yanıtıydı. (**Yengeç Dönencesi**'ni okuyanlar anımsayacaklardır, bu tutkudan hiç bir zaman yakasını kurtarmamış bir arka-

daştan sözederim orada. Bu dostumun hâlâ, sakladığı gizi öğrenebilmek için sırayla tüm kadın organlarını incelediğine eminim.)

Benim incelediğim, tüysüz bir dünyaydı. Şimdi düşünüyorum da, tüyün olmayışı imgelemi kamçılıyor, gizemli yuvanın çevresindeki çıplak bölgeyi daha sevimli kılıyor. Bizler, o anda orada olandan çok, ilerde bu garip çorak ülkeyi güzelleştireceğini düşündüğümüz bitkisel dekorla ilgilendik. Zamana, oyuncuların yaşlarına, yere ve diğer karmaşık etkenlere bağlı olarak, bazı ufak yaratıkların üreme organlarının renk ve biçimleri, gizli bilimlerle uğraşan kimselere merak konusu olacak kadar farklılık gösteriyordu. Çok duyarlı beyinlerimizin algıladığı gerçek, elle dokunulabilen, düşünülebilen, ama herşeyin bir adının, bir yerinin ve tarihinin bulunduğu yaşam dünyamıza ait olmadıkları için adları olmayan hareketli imgelerle dolu bir «fantazmagorya» idi. Ve işte bu yüzden bazı küçük kızlar için (eteklerinin altında) manolya, kolanya şişesi, kadife düğme, lâstik fare var, deniyordu... Ne olduğunu Tanrı bilir yalnızca. Her küçük kızda bir yarık olduğunu tabii ki herkes biliyordu. Zaman zaman falancada öyle bir şey bulunmadığı, ya da filâncanın «morfodit» olduğu yolunda bazı söylentiler de çıkarılıyordu. Morfodit, kimsenin açık seçik tanımlayamadığı garip ve ürkütücü bir terimdi. Bazen çift cinsiyetlilik anlamına geldiği gibi, bazen de üzeri tırnaklı, ya da sığilli tepecik anlamına geliyordu. **Hiç bakmamak** en **iyisi!** yaygın olan düşünce buydu.

Bu dönemin ilginç bir yanı da aramızda yayılmakta olan bir inançtı. Bu inanca göre, küçük oyun

arkadaşlarımızdan bazıları son derece kötü insan, küçük fahişe ya da pis kadındı. Bazı kızlarda bu gizemli alana ait geniş bir argo sözlüğü vardı. Ellerine birkaç lira, ya da küçük bir armağan tutuşturulunca yasak olan herşeyi yapıyorlardı. Yalnız, hemen ekleyeyim ki, melek olarak görülen başka kızar da vardı. Bunlar bizim gözümüzde o denli «melekleşmiş»lerdi ki, hiç birimiz onlarda bir yarık olduğunu düşünmezdik. Bu meleksi yaratıklar işemezlerdi de.

Bazı tanımlamalarla ilgili ilk girişimlerden şunun için sözediyorum : yaşamımın daha sonraki evrelerinde, «henüz kesinlik kazanmamış» olan gözlemlerimizin güçlendiğine tanık olarak ve doğru çıktığını görerek sevindim. Arasıra meleklerden biri de batağa düşüyor ve orada kalıyordu. Bununla birlikte, onların yazgısı oldukça değişikti. Kimisi yanlış bir evlilik yapıyor, ya da evlenmeyip mutsuz bir yaşam sürüyor, kimisi de gizemli hastalıkların pençesine düşüyor, bir bölümü ise anne ve babalarının zulmü altında inliyorlardı. Pis, ya da kötü diye adlandırdıklarımızın çoğu ise - giyimleri biraz basit olsa da mükemmel, neşeli, uyumlu, cömert, kısacası sapına kadar insan olup çıkıyorlardı.

Erginlik çağıyla birlikte başka bir merak, «onun» nasıl çalıştığını öğrenme merakı uyanıyordu. 10 12 yaşındaki kızla, nasıl «çiş» yaptıklarını göstermek için çok olmadık durumlar almağa zorlanıyordu. Becerikli olanları yere sırtüstü yatıyor ve tavana doğru işiyorlardı. Bazıları ise mum ya da süpürge sapı kullanmakla suçlanıyordu. Ne zaman bu konu açılsa, konuşmalar birden yoğun ve kar-

maşık duruma geliyordu; eski Yunan düşünce okullarını etkilemiş olan havaya son derece benzeyen ağır bir hava çöküyordu konuşmalara. Başka deyişle, mantık deneysellikten daha önemli rol oynuyordu. Çıplak gözle keşfetme isteği, konuyu kitabî olarak tartışma isteğinden daha sonra geliyordu. Şimdi düşünüyorum da, konuşmak, tartışmak kadar bir şeyi gözlemleyip araştırmak da önemliymiş, diyorum kendi kendime. Mürekkep yalamışlar, konunun önemini yeni yeni kavrıyorlardı. «O şeyin» nasıl çalıştığı, nasıl işlev yaptığı sorusu, giderek daha derin bir soruya bırakıyordu yerini: **niçin?** Bu tür soruların ortaya çıkmasıyla dertler, rahatsızlıklar da başgöstermişti. O güne kadar son derece doğal, son derece güzel olan dünyamız, çalkantılı bir yaşamın içine girdi. Artık hiçbir şey eskisi gibi kesin değildi; herşey kanıtlanabilir ya da çürütülebilirdi. Kutsal Venüs Tepesinde yükselmeğe başlamış olan tüyler iticiydi. Küçük melekler de sivilcelenmeğe başlamıştı ve bacaklarının arasından kan gelen bazı kızlar vardı.

Kendi kendine doyum daha da ilginç bir olaydı. Erkekler yatakta, ya da sıcak banyoda, Sâbâ Melikesiyle ya da vücudu herkesin aklını başından alan bir sahne yıldızıyla yattıklarını hayal ediyorlardı. Etekleri başlarının üstüne kadar açılmış olarak resimleri basılan bu kadınların, sahne ışıkları önüne çıktıklarında ne yaptıkları, herkesin kafasını kurcalayan bir soruydu. Bazılarına göre, göz kamaştırıcı giysilerinin her parçasını büyük bir rahatlıkla üzerlerinden atıp, bombalarını - denizciler sah-

neye saldırına kadar davetkâr bir biçimde sergiliyorlardı. Söylendiğine göre, çoğu kez perde apar topar kapanıyor ve polise haber veriliyordu.

Birlikte oynadığımız kızlara bir şeyler olmuştu. Eskisinden farklıydı davranışları. Gerçekte, herşey, biraz da kötüye doğru, değişmekteydi. Erkek çocuklara gelince, bunların çoğu tarlalarda çalıştırılıyordu. Okula gitmek, yalnızca zengin çocuklarına özgü bir ayrıcalık durumuna gelmişti. Gelen haberlere göre, dünyanın her yanında bir köle ticaretidir gidiyordu. Evet, dünya rayından çıkmıştı. **Bizim** dünyamız.

Derken tuhaf adlar taşıyan birtakım yerler açılmağa başladı hapishane, ıslahevi, yoldan çıkmış kızlar için ıslahaneler, tımarhaneler vb... gibi.

Bununla birlikte işlerin iyiden iyiye sarpa sarmasından önce, harika bir olay çıktı ortaya. Partiler! sıradan olmayan değerli birinin mutlaka katılacağı o müzikli toplantılar...

Bu «olaylar» şimdi bana, bir devrimden önce gelen efsanevi balolar gibi gözüküyor. İnsanlar çılgın gibi eğlenmek, eskisinden çok daha mutlu olmak için ne yapacaklarını bilemezlerdi; bilemezlerdi ama, gene de bir terslik olacak, birdenbire bir olay tüm yaşamlarını etkileyecek korkusuyla hop oturup hop kalkarlardı. Gizli fısıldaşmalar genellikle yaklaşmakta olan bir olayı haber verirdi. Anne ve babalar, büyük kardeşler ve komşular arasında sık sık rastlanırdı bu görünüme. Herkes çizmeden yukarı çıkar, kendisini ilgilendirsin ilgilendirmesin,

başkasının duygusal yaşamına burnunu sokardı. Tüm komşular birdenbire bir insanın yaşamına doğal olmayan bir biçimde karışır oldular. İnsanlar gözetleniyor, ihbar ediliyor, arkadan konuşuluyordu. Yaş çok önemli bir ögeydi. Birtakım insanların «onbeşinde ya var ya yok» biçiminde bir söz söylemesi, ortalığı aniden karıştırmağa yetiyordu. Yaşlıların sahneye koydukları uğursuz bir kukla oyununa benziyordu herşey: bizler bu oyunun gülünen, alay edilen, olmayacak şeyler söylemeğe ve yapmağa zorlanan gülünç oyuncularıydık.

Kuşku ve rahatsızlıkla dolu haftalardan sonra, beklenen gün gelirdi. Son anda kız da gelirdi tabii. Herşey çok iyi hesaplanmış, bir bakış, bir sözcük, bir davranıştan başka bir şeye gereksinme olmadığı saptanmışken, insan birdenbire ve korkuyla, dilinin tutulduğunu, ayaklarının ta başından beri bulunduğu noktaya adeta yapışmış olduğunu farkederdi. Değerli yaratık upuzun gece boyunca belki de yalnızca bir kez üstün körü bir selam verirdi. Ona doğru yaklaşmak, etekliğine dokunmak, soluğunun kokusunu duymak, ne güç, ne kahramanca işti! Oysa başkaları serbestçe, rahatça hareket ediyorlardı! Erkeğin de, kızın da yapabileceği tüm iş, piyano, şemsiyelik, kitaplık gibi ilginç olmayan şeylerle uğraşmaktı. Yalnızca rastlantı ya da kaza sonucu birbirlerine yaklaşabilirlerdi. O da ara sıra. Diyelim ki o rastlantı oldu, ododaki tüm gizli, yoğun güçler onları birbirlerine itti, her zaman onları ayıracak bir engel çıkardı. Anne ve babalar da tam bir anlayışsızlıkla işleri büsbütün karıştırırlar, genç çiftleri itip kakarlar, keçilerinkine benzer hareketler yaparlar,

kaba sözler söylerler, olmayacak sorular sorarlardı. Kısacası, aptalca şeyler yaparlardı.

Gece el sıkışmalarla sona ererdi. Bazıları «iyi akşamlar» deyip birbirlerini öperlerdi. Yürekli olanlar! Böylesine serbest hareket etme yürekliliği gösteremeyenler, adımlarını dikkatle atanlar, başka deyişle, çok ince düşünenler, bu karmaşa içinde kaybolurlardı. Kimse aldırmazdı onların mutsuzluğuna. Kimse haberdar olmazdı varlıklarından

Gitme zamanı. Sokaklar bomboş. Erkek evine doğru yürüyor. Yorgunluktan eser yok onda. Aralarında hiç bir şey geçmemiş olmasına karşın, gene de sevinçli. Gerçekten de, parti tam bir fiyaskoyla bitmişti. Ama kız gelmişti! Ve o, tüm gece boyunca gözlerini kızdan ayırmamıştı. Bir defasında neredeyse eli eline değmişti. Evet, ne müthiş bir şey! **Neredeyse!** Bir daha onunla karşılaşıncaya kadar kimbilir kaç hafta, ya da ay geçecekti. (Peki ama, ya annenbabaları başka bir kente göçmeğe karar verdilerse? Bu tür şeyler sık sık olurdu.) Onunla ilgili herşeyi anımsamağa çalışıyor bakışını, konuşma biçimini (başkalarıyla), gülerken başını arkaya atışını, giysisinin incecik vücuduna yapışmasını. Geceyi an an, ayrıntı ayrıntı yaşıyor yeniden. İşte, salona girdi, kendisini görmeden, ya da belki görmezlikten gelerek arkasındaki birine selam verdi. (Yoksa onun istekli bakışına cevap veremeyecek kadar utangaç mıydı? Gerçek duygularını hiç bir zaman açığa vurmayan kız tipi. Gizemli ve garip bir yaratık. Kendisini içine alan o heyecan okyanusu-

nun, Tanrı bilir, farkında bile değildi. Kim farkındaydı ki zaten!

Âşık olmak... Son derece yalnız olmak...

Böyle başlar bu iş... ancak seven kişinin bilebileceği en tatlı ve en acı ızdırap. Başlangıçtan önce gelen açlık ve yalnızlık.

En güzel kırmızı elmada saklanmış bir kurt vardır. Bu kurt elmayı yavaş yavaş, insafsızca yer. Kurttan başka bir şey kalmayıncaya kadar.

Ya çekirdek, onu da mı yer? Hayır, elmanın çekirdeği yaşar, en azından bir fikir olarak. Madem ki her elmanın bir çekirdeği var, tüm belirsizlikleri, tüm kuşku ve korkuları dengelemeğe yetmez mi bu? O, yürek ve çekirdek yaşadığı sürece, dünya, milyonların acısı ve ölümü, bozulup çürüyen, mahvolan herşey kimin umrunda ki? Erkek sevdiği kızı bir daha göremeyecekse bile, onu düşünecek, düşünde konuşacak onunla, onu sevecek, uzaktan sevecek, her zaman, ölene dek sevecek. Tersini kimse söyleyemez bunun. Kimse, hiç kimse.

Izdırap, milyonlarca hücreden oluşan bir beden gibi, büyür, büyür, büyür, kendi kendisiyle beslenir, milyonlarca çoğalır, tüm dünyayı kaplar bilmecenin cevabı olur. Acıdan, ızdıraptan başka herşey geçer, herşey ölür. **Herkes, hersey, kendi yasama biçimine göre belirlenir.** Ne ürkünç, ne sürekli bir işkence... Ve akla gelen ilk çözüm: İntihar. Ama bir çözüm mü bu? Biraz gülünç değil mi? Ahlâki intihar çok daha kolay. Yaşama ayak uydurmak, deniyor. Olması gerekene, ya da olabilecek olana değil.

Bir erkek ol! İnsan, «bir erkek olmanın» tümüyle değişik bir konu olduğunu sonraları anlıyor tabii. ERKEK sıfatını hak edebilecek yalnızca bir avuç insanın var olduğu apaçık anlaşıldığı zaman gün ışıyacak. Bu gerçeğin bilincine ne denli varırsanız, o denli az erkeğe rastlarsınız. Israrla, inatla, sımsıkı sarılın bu düşünceye. Sonra da çıkın Himalaya'ların kuş uçmaz kervan geçmez tepelerinden birine, hâlâ doğmayı bekleyen erkeği ilk keşfeden siz olun.

Erkeksi olanla gerçekler arasındaki uyumun sağlanması sırasında kadınların dünyasının prizmatik bir bozulmaya uğradığı göze çarpıyor. İnsanoğlunun evriminin bu noktasındadır ki, daha deneyimli birine, «kadınları tanıyan» birine rastlamak mümkün olabiliyor. Tipik bir budaladır o, kafasızın teki, bir kadınla birlikte uyumanın onu tanımak demek olduğuna inanan bir kafasız. Karşı cinsle yaptığı sayısız tartışma sonucunda edindiği sözümona bilgi, olduğundan farklı görülme çabası içine sokar onu. Psikoloiik bir peruk, diyebiliriz buna. Bu tip erkekler, gerçek bir kadınla gerçek bir deneye girdiklerinde, kendilerini genç gösterme telâşına kapılan yaslı adamlar gibi gülünç olup çıkarlar. Perukları, dikkat merkezi olur.

Bu geçici dönem sırasında benimle arkadaşlık yapan neseli birini anımsıyorum. Kadınlardan yapılma grotesk antiklerini ve onların beni nasıl etkilemiş olduklarını anımsıyorum. Aşkta tepetaklak olmanın yıkım getireceği korkusu içindeydi sürekli olarak. Hic bir zaman bir kadına tümüyle verme kendini! Böyle diyerek benimle dolaşmayı iş edindi.

Bir kadına karşı nasıl doğal davranmam gerektiğini gösterecekti aklınca.

Tüm bu serüvenler boyunca garipsediğim bir nokta da, arkadaşımın kendilerine çalım attığı, umursamazca davrandığı kadınların hepsinin bana âşık olmasıydı. Onun ilgi ve sevgi alanına giren dişi yaratıkların, arkadaşımın kendinden emin, üstten bakan tavırlarından etkilenmediğini anlamam pek uzun sürmedi. «Av»larının ona sevecenlik gösterip bir bakıma annelik etmelerinden de açıkça anlaşılıyordu ki, arkadaşım kendisini kadından kızdan çok iyi anlayan, onlarla ilişki kurmakta güçlük çekmeyen bir uzman olarak görüyordu. Yatakta kadınları zevkten inletmesine, ağlatmasına, çıldırtmasına karşın kadınlar bu «dünyalı insanı» çocukları gibi görüyorlardı. Bir kavgadan alelacele sıvışan bir korkak gibi, kadınlardan birdenbire uzaklaşıyordu. Sonra da telâşını kamufle etmek için «yarık her kadında aynı» diyor ve kafasını kaşıyarak, yüksek sesle «acaba diğerlerinden farklı bir yarık yok mudur dünya üzerinde?» diye soruyordu.

Nasıl oldu da kadınların «oralarına» bu kadar düşkün biri oldum, bilemem. Ama bildiğim tek şey, o organların sahipleriyle çok daha fazla ilgilendiğim. Bir kadınlık organı tek başına, bağımsız varolamaz. Hiç bir şey varolamaz. Herşey bir başka şeyle karşılıklı ilişki içindedir. Kokulu birşey olmasına karşın vajina, belki de tüm nesneler arasındaki ilişkinin ana simgesidir. Yaşama vajina yoluyla girmek, başka herhangi bir yolla girmek kadar iyidir. Eğer o organın çok derinine girer ve orada uzun süre ka-

lırsanız, aradığınızı bulursunuz. Ama bunun için oraya yürekle, ruhla girmeniz, sahip olduğunuz şeyleri dışarda bırakmanız gerekir (Sahip olduğunuz şeylerden korkuları, ön yargıları. kör inançları kastediyorum.)

Sokak kadını bunun çok iyi anlar. Kendisi ne biraz iyi ve nazik davranıldığında, kendisini herşeyiyle size vermeğe hazır oluşunun nedeni budur. Bir fahişeyle yatağa giren erkeklerin çoğu şapkasını, ceketini çıkarma zahmetine bile girmez. Kadınlardan da ona göre işlem görürler. Oysa kendisine iyi davranılan bir fahişe, dünyanın en cömert insanı haline gelebilir. Onun en büyük arzusu, yalnızca bedenini değil, kendisini de verebilmektir.

Hepimiz para, aşk, mevki, onur, saygı, hattâ kutsal lütuf için mücadele veriyoruz. Hiç bir şey vermeden birşey almak, **summum bonum**'a(*) benzer. «Git kendine bir yarık bul» demeyiz kimseye. Saçma olur. Verecek biri olmadıkça nasıl bulunur? Cinsel birleşme için de aynı şeyi söyleyebiliriz. **Güzel bir birleşme aldım** sözü kadar **güzel** bir **birleşme verdim** sözü de yanlıştır. Kendini iyiden iyi kaptırmadıkça, o işten adamakıllı zevk almadıkça, ne kadın böyle bir savda bulunabilir, ne erkek. Aksi halde birleşmeye katılanların içi yulaf dolu bir çuvaldan farkı kalmaz. Gerçekte de olan budur. Bir kuyruk parçasıyla kasaba giderseniz, o sizin için onu kıyma olarak kıyar. Bazılarımızın tüm istediği bir parça kuşbaşı et olduğu halde, biftek isteyecek kadar keçileri kaçırırlar.

Yat-Kalk! Öyle gözüktüğü gibi basit bir eğlen-

(*) Yüce iyilik.

ce değil. İlkel insanların sevişme yolları çoğu kez hepimizi şaşırtıyor. Bazı kimseler hayvanları (evcil olanları tabii) kullanmının nasıl olacağını soruyorlar. Bu işin tüm inceliklerini biliyorum diye doyuma ulaşanların sayısı çok az. Bazen, normal diye bilinen cinsel davranışlara ayrılan yıllardan sonra, bir erkekle karısının yeni deneylere giriştiklerine tanık oluyoruz. Kimi zaman da evli çiftler, bir geceliğine, ya da daha uzun süre için eş değiştiriyorlar. Arada sırada yabancı ülkelerden dönen ahbaplarımızdan, gizemli uygulamaların, garip ritüel törenler kılıfı altında yapılan bazı gösterilerin öykülerini dinliyoruz. Bu sanatın ustaları hemen her zaman sert bir ruhsal çıraklık evresinden geçmişlerdir. Yiğitliklerinin, yürekliliklerinin tek gizi öz-düzenceleridir. Kısacası, Tanrının adamı bu yürekliliği gladyatörle simgeler gibidir.

Gençlerin büyük bir çoğunluğu gözümüzde de süren çoğu kez meyvasız olan doğaötesi düşüncenin tadına varma şansını elde etmezler. Onlar kendilerini birdenbire dünyanın ve sorumlulukların ortasında bulurlar: öyle ki, insanlığın başlangıcından bu yana süregelen sorunlarla uğraşa uğraşa kendilerini tüketmiş olanların yerine bir kez olsun geçme fırsatını bulamazlar. Ben de kendimi vaktinden önce yıpratmak, üzereydim; yanılgımı hemen anladım ve büyük çabalar harcadıktan sonra kendime bir mola vermeğe karar verdim. Üstümdeki koşumları atarak, doğal yaşamı tatma çabasına giriştim. Ama başaramadım. Yeniden basamakları indim ve uzaklaşmağa çalıştığım kadının kolları arasına döndüm.

Bitip tükenmek bilmeyen bir kış boyunca kendim için kazdığım derin kuyunun dibinde uyudum. Bir ayı gibi uyudum. Düşlerimi dolduran tek şey, dünya sorunuydu.

Oturduğumuz katın arka pencerelerinden metresimle ben, sevdiğim ve ölene dek sevmeğe yemin ettiğim kadının yatak odasını görebiliyorduk. Sevdiğim kadın evliydi ve bir çocuğu vardı. O zamanlar onun bahçenin karşısındaki bu evde yaşamakta olduğu gerçeğinden habersizdim; silueti gözlerimin önünde beliren insanın o olduğunu, en koyu yıkımın pençesine düşen kişinin de **kendim** olduğunu düşünemiyorum. Bilseydim, sonsuza dek pencerenin önünde oturmak, evet, iki elim kanda olsa orada oturmak ne mutlu ederdi beni! Hayır, ızdırap dolu o günlerde bir kez bile onun orada, bir taş atımlık mesafede, neredeyse elimle dokunabileceğim kadar yakınımda olacağı aklıma gelmemişti hiç! **Neredeyse!** Bilseydim, umutsuzlukla onun adını sayıklarken, pencereyi açmayı düşünürdüm! Beni duyabilirdi. Bana cevap verebilirdi.

Ötekiyle yatağa yattığımda, benden uzakta olan sevgilimi düşünüp kahırlanmaktan gözlerime uyku girmiyordu. Sonunda, bitkin bir durumda, yeniden derin kuyuya yuvarlanıyordum. Ne berbat bir intihar biçimi! Yalnızca kendimi ve beni pençesine alan sevgiyi mahvetsem gene iyi, ama yolumun üstüne çıkan herşeyi mahvediyordum, uykusunda korkuyla bana sarılan insanı bile. Beni kurbanı durumuna getiren dünyayı yok etmeliydim. Elindeki paslı baltayı deli gibi sağa sola savuran bir manyak-

tan farksızdım. Herşey uykunun insanın serseme çeviren tuzağında oluyordu.

Bu korkakça hareketlerin sorumlusu ben miydim? Hayır! Biri, derinlerdeki bir canavar egemenliği altına almıştı beni. Acayip bir yaratık olup çıkmıştım, hiç bir neden olmadan cinayet işleyen biri gibiydim. Tek engel yoktu önümde. Kimi zaman, uyanıkken bile aynı durumdaydım!

Ve her gün -kim inanır buna?- mekanik bir biçimde bir uğraşı aramağa koyuluyordum. Bazen, üç dört saatliğine bir iş yaptığım da oluyordu. Ama akşam bastırınca, inime çekiliyordum. Onun varlığıyla dolduğum an, hüzün dolu bir dinginlik her yanımı sarıyordu. Güzel çukuru orada, her zaman açık, her zaman beni bekliyordu. Beni, bir çiçek tuzağı gibi, yutmağa hazır, bekliyordu.

Hiç bir zaman bitmeyecek bir işkenceye benziyordu bu. Zaman gerçekte hiç mümkün olamayacak bir biçimde geçiyordu. Beş dakikalık molalar öylesine acı yüklü geçiyordu ki, çıldıracağım sanıyordum. Saate bakan adamın elleri kolları bağlı, ağzı tıkalıydı; kurtulmak için amansız bir savaş veren, birbirinden farklı binlerce şey vardı içerisinde. Boğulmuş, bastırılmış olan her iti yeniden gizemli bir kaynağa dönüp orada biçim ve öz kazanıyor ve bir tür saldırgan bir yaratık, canlı ve ürkütücü bir **homunculus**(*) oluyordu. Uyurgezer bedenime hapsedilmiş bulunan bu embriyonik «ben»ler arasındaki çatışma fantastik oranlara ulaşıyordu. Ne zaman bir yürüyüşe çıksam, onlar, tıpkı soluduğumuz zaman bizden çıkan ektoplazma gibi, üzerimde bir

(*) Küçük, zavallı adam.

bulut biçiminde dönüp duruyorlardı. Cinsel birleşme sırasında da, sanki içimdeki pisliği bir kanalizasyona döküyormuşum gibi, benden çıkıp gidiyorlardı. Gözerimi açtığım anda onlar gene karşımdaydı, hem de sürüler halinde, her zamanki gibi gürültülü ve ısrarcı.

Tek çarem - artık başka bir seçeneğim yoktu kimliğimi kaybetmekti. Başka deyişle, kendimden kaçmaktı. Böyle yaparken ondan kaçtığımı düşünüyordum. Ne var ki, ne ondan, ne de kendimden fazla uzaklaşabiliyordum. Herkese Alaska'ya gittigimi ilân ettim, ama aslında yalnızca bir kaç blok ötede kaldım. Bununla birlikte, gerçekten ortadan kaybolmuş numarası yaptım. Alaska kendimi gömdüğüm derin bir maden kuyusu oldu. Aşağıda uzun bir süre, yiyecek, temiz hava, günışığı, arkadaş gibi şeylerden yoksun kaldım.

Derinlerde yeraltı ruhlarıyla ilişki kurdum. Böylece şunu farkettim: düşsel Zeplinler gibi, sisli bir uzağa oturttuğum sorunlar yeraltı kökenliydi. Nietzsche, Emerson, Thoreau, Whitman, Fabre, Havelock Ellis, Maeterlinck, Strinberg, Dostoyevski, Gorki, Tolstoy, Verhaeren, Bergson, Herbert Spencer gibi önemli ruhlar bana arkadaşlık ediyordu. Dillerini anlıyordum onların. Evdeydim onlarla. Hava almak için neden yukarıya çıkmam gerektiğine dair geçerli bir nedenim yoktu. Herşey ellerimin arasındaydı. Ama, tıpkı unutulmuş bir altın madeni bulan yalnız bir arayıcı gibi, topraktan çıkarabileceğim ne varsa onu çıplak ellerime alıp, yardım istemek için yüzeye çıkmak zorundaydım. Başkalarını böy-

le bir hazinenin var olduğuna inandırmak, benimle gelmeleri için onlara ricada bulunmak ve o hazineden doyasıya yararlanmalarını sağlamak, kaçınılmaz bir görevdi benim için.

Bu büyük buluşu başkalarına haber verme çabası bana öyle güçlükler getirdi ki, yaşama geri dönmekteki amacımın ne olduğunu unutuyordum az daha. Bırakın bana kuşkuyla bakıp dalga geçmelerini, bana sanki keçileri kaçırmış gibi davrananlar oluyordu. En yakın, en sevdiğim dostlarım bile duvar kesilmişlerdi. Arasıra söylediklerime ilgiyle kulak kabartan bir yabancıya rastlıyordum, ama şu ya da bu nedenle bir daha görüşemiyorduk onunla. Bu raslantıların bende bıraktığı izlenim şuydu: bizler, küçük inanç kıvılcımını korumak için çok kısa süren ilişkiler kurmakla yükümlü bir başka dünyanın habercileriydik.

Yeni bir «aşk serüveni»ne hazır olduğum zaman o denli yaralanmış, o denli sersemlemiştim ki, herkes beni kolayca ağına düşürebilirdi. Birdenbire müzik dünyasına sürüklendim. Titreyen her gözeneğimle karşılık verdim. Ruhu bir Türk hamamına sokmak gibi bir şeydi bu. Koruduğum tüm doğaötesi düşünceler buharlaşıp gidiyordu. Bütün bunlar olup biterken ,fazla etlerimin bir kısmı ve etle birlikte derideki çeşitli türde tahrişler de gidiyordu.

Bununla cinselliklerin savaşı ciddi olarak başlamıştı. Onun manyetik gücü olan müzik yeteneği kısa zamanda ikinci plânda kalıverdi. Çukuru, karışık bir tüy kümesinin altına gizlenmiş, isterik, şehvetli ve sofu bir fahişeydi. Parmaklarımın onunla ilk

kez ilişkiye gelişi, flört etmeğe başladığımız gecelerden birindeydi. Isınmak için bir radyatöre sırtını dayamıştı. İpek bir gecelikten başka birşey yoktu üstünde. Bacakları arasındaki tüy kümesi öylesine kabarıktı ki, sanki geceliğinin altında ufak bir karnabahar saklıyor sanırdınız. Şaşkınlık ve ürküntüden faltaşı gibi açılan gözlerinin önünde, orasını elimle tuttum. Öylesine korkmuştu ki, neredeyse havaya sıçrayacak zannettim. Şapkama, paltoma ve kemerime yapışmaktan başka yapacak şeyi yoktu. Koridorda, merdivenlerin başında bana sımsıkı sarıldı; hâlâ titriyordu, hâlâ şaşkınnlık içindeydi, ama belli ki benden böylesine biçimsiz bir durumda ayrılmak istemiyordu. Koliarımın arasında tuttum onu ve altüst olmuş duygularını yatıştırmak için elimden geleni yaptım. Sıcak sıcak sokularak karşılık verdi. O zaman herşeyin karşılıklı bir alışveriş olduğunu yeniden anladım. (Birkaç dakika sonra, diye düşündüm, onun küçük, rahat odasında sevişmeğe başlayacağız.) Paltomun düğmelerini mümkün olduğu kadar ihtiyatlı açarak, pantolonumun önünü çözdüm. Sonra elini hafifçe tutarak, aletimin çevresinde kapadım. Zevkin doruğuydu bu! Ürküntüyle boşaltı onu ve sonra hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı. Onu orada, koridorda bıraktım ve basamakları alelacele inerek sokağa fırladım. Ertesi gün bir mektup aldım beni bir daha görmeyeceğini umduğunu yazıyordu.

Ne var ki, birkaç gün sonra kalktım, gittim. Gene radyatöre sırtını dayamıştı, ipek geceliği vardı üzerinde. Bu kez daha anlayışlı davranmağa

çalıştım. Parmaklarımı, sanki bilinçli değilmiş gibi, geceliği üzerinde hafifçe gezdirdim. Sık tüy kümesi elektrik yüklüydü sanki; tüyleri, tıpkı telden yapılma bir sünger gibi, dimdik kesildi. Bu aşamada, bir yandan bilinçsizce okşuyor numarası yaparken, bir yandan da sürekli olarak müzikten ve diğer ince şeylerden sözetmek gerekliydi. Bu oyunla, onun kendi kendisine böyle davranmakta hiçbir kötü yan, en ufak bir zarar olmadığını söylemesini sağlamış olacaktım. Daha sonra mutfakta yatılı okulda öğrendiği birkaç numarayı gösterdi bana. Bu akrobatik gösteriler vücudunu tüm hatlarıyla ortaya çıkarıyordu tabii. Geceliğinin her açılışında, onun gizli onuru olan güzel kabarıklığı tüm görkemiyle ortaya çıkıyordu. Korkunç bir işkenceydi bu.

Bu durum birkaç hafta sürdü, ta ki kendini unutana dek. O zaman bile tümüyle bırakmıyordu kendini. Bu iş için ilk kez yatağa uzandığında, geceliğini çıkarmadan denememi istedi. Ahlâki açıdan benim önümde kötü duruma düşmek istemeyişinin yanı sıra, beni sınamak da istiyordu. Kaprislerine ses çıkarmadığım takdirde, bana güvenecekti. Mantığı buydu.

Yavaş yavaş, ama adamakıllı yavaş, normal bir insan gibi hareket etmeğe başladı. Arasıra gün ortasında geçerken uğramış gibi yapıyordum. Müziğini dinlemeğe geldim, diyordum her defasında. Hemen içeriye girip ona sarılmamaya dikkat ediyordum. Bir köşeye ilişip onu dikkatle dinlediğim zamanlar, bir sonatayı yarıda keserek kendiliğinden yanıma geliyor, elimi tutarak bacağında gezdiri-

yor, sonra da kucağıma oturuyordu. Orgazmdan sonra bazen bir ağlama krizine tutuluyordu. Bu işi güpegündüz, gün ışığı altında yapmak, ondaki suçluluk duygusunu harekete geçiriyordu. (Bunu açık söylemiyordu tabii, sevişmenin klâvye tekniğini bozduğunu ileri sürüyordu.) Sevişme ne denli iyi olursa olsun, sonradan kendini kötü hissediyordu. «Senin bana aldırdığın yok,» diyordu. «Aklın fikrin hep o işte.» Bunun yüzlerce kez yineleye yineleye kendisini inandırıyordu sonunda. İlişkimizi yasal duruma getirdiğimiz zaman, ondan çoktan bıkmıştım bile.

Evlendikten bir kaç ay sonra, annesi kısa bir süre kalmak üzere evimize geldi. Annesine ilişkin çok şey dinledim karımdan, genelde küçültücü, aşağılayıcı şeyler. Birbirlerine karşı büyük bir sevgileri olmadığı açıkça görülüyordu. Anneyle birlikte bir fino köpeği, bir kuş kafesi ve bir kaç sağlam valiz de geldi. Çok tuhaf, daha ilk andan itibaren annesine içim ısındı. Bana sorarsanız, orta yaşlı, çekici bir kadındı; tombul, neşeli, yeterince hoşgörülü ve zekâ düzeyi çok yüksek olmamasına karşın, oldukça anlayışlı bir kadın. İş yaparken şarkı mırıldanıp ıslık çalmasını sevdim. Kısacası, «normal» bir kadındı. Bazı kusurları yok muydu? Vardı tabii, ama tümüyle insansı, bağışlanabilir kusurlardı bunlar. Dediğim gibi, onunla gül gibi geçinip gidiyorduk, ama bu da kötüydü: çünkü evlilik yaşamımızı adamakıllı güçleştiriyordu.

Karımın annesinin gitmesine yakın bir tarihte, en kısa zamanda kendisini ziyarete geleceğimizi söyledik. Gülerek «balayı geziniz olur» dedi.

Nedeni ne olursa olsun, bir tatil yapma düşüncesi bana çekici geliyordu. Bunun gerçekleşebilmesi için ilgilenmiyormuş gibi yapmanın daha doğru olacağını biliyordum.

Taktiklerim o denli başarılıydı ki, çok geçmeden karımın ne olur gidelim diye tutturmasından gizli bir zevk duydum.

Annesinin evi bir çocuk odası gibiydi: herşey yepyeni, tertemiz, pırıl pırıl ve iç açıcıydı. Kasaba güzeldi, en başta komşular içten ve konukseverdi. Babası basit, alçakgönüllü bir adamdı. Beni hemen benimsedi ve kendimi rahat hissetmem için elinden geleni yaptı.

Balayımız çok iyi başlamıştı.

Sabahları saatlerce yataktan çıkmıyorduk, güneş ışıkları açık pencerelerden içeriye doluşuyordu, kuşlar delice cıvıldaşıyordu, çiçekler yapraklarını iyice açmışlardı ve mutfaktan tavada cızırdayan jambonla yumurtanın kokusu geliyordu. Bizde kaldığı süre içinde annesinin bilmeden uyandırmış olduğu kıskançlık duygusu kaybolmuşa benziyordu. Karım tüm kafası ve kalbiyle sevişmeye vermişti kendini; baba evinde olmak çoktandır özlediği bir arınma duygusu getirmişti sanki ona. İffetli yosma, koşulsuz, dizginsiz veriyordu kendisini. Bazen, annesi dahil, diğer kadınlardaki cinsel çekiciliğin onda da bulunduğunu annesine kanıtlamak için üzerime atıldığı gibi bir duyguya kapılıyordum. Hattâ annesinin dostları olan ve her zaman hizmete hazır bekleyen cinsellik düşkünü bir avuç şövalyeyle flört

havalarına bile giriyordu. Annesine her zaman onaylayıcı bir bakışla baktığımı unutmuşa benziyordu. Özgürlüğe kavuşmuş, sorun ve dertlerini unutmuştu. Sık sık kasabaya iniyor, beni sürekli olarak annesiyle yalnız bırakıyordu.

Ama kaçınılmaz an geldi çattı tabii. Gene bizi yalnız bıraktığı sabahların birinde annesi bir duş almağa karar vermişti. Ben, üzerimde pijamalar, salonda oturmuş tembel tembel sabah gazetesini inceliyordum. Sıcak, güneşli bir gündü ve kuşlar delice sesler çıkarıyorlardı. Annesi bir yandan yıkanıyor, bir yandan da her zaman kanımı harekete geçiren şarkılarından birini mırıldanıyordu. Birdenbire kafamı öylesine ona takmışım ki, ellerimin titremeğe başladığını hissettim. Birden seslendiğini duydum. Havlu istiyordu. Havluyu alıp banyoya gittim, onu tepeden tırnağa bir güzel kuruladım, sonra da kucağıma alarak yatak odasına götürdüm. Söylemesi gereksiz, nefis bir parçaydı.

Balayı tam anlamıyla sürüyordu. İyice tadını çıkarıyordum herşeyin. İlkin kızıyla, sonra da annesiyle gerdeğe girmiştim. Bir süre herşey yolunda gitti, herkes hayatından hoşnuttu. Derken, bir gece karım pimpiriklendi. Hemen eve döneceğiz, diye tutturdu. Bu karara büyük bir ilgi ve istek duymadım tabii. Aramızda başlayan tartışma giderek tatsız boyutlara ulaştı.

Öylesine sert bir biçimde kavga ettik ki, sonunda ayrılmağa karar verdik. O kendi yoluna, ben kendi yoluma gidecektik. Evden birlikte ayrıldık ve

köşede birbirimize veda ederek, ters yönlere doğru yürüdük,

Bir kaç gün sonra, yakındaki bir kasabanın ana caddesinde tur atarken ona rastladım. Herkesin ortasında, onu hiç bir zaman sevmediğimi haykırarak, ağlamağa başladı. Biraz yatıştıktan sonra, bir pansiyonda kiraladığı odaya kadar kendisiyle yürümemi rica etti. Konuşmak istiyordu. Öyle bir tonda söylemişti ki bunu, karşı koymak olanaksızdı. Nasıl bir hergele olduğumu bildiğim için, kabul ettim. (Onunla bir yere varacağımızı sanmıyordum.)

Beni hayrette bırakan şey, annesinden hiç sözetmeyişi oldu; yalnızca kendinden, nasıl bir mutsuz yaşam sürdüğünden, hiç kimsenin onu anlamadığından sözetti. Cinsellik değil, sevgi istediğini söyledi ve o anda yerde, kenetlenmiş bulduk kendimizi. Sevişmemiz sona erdiğinde bir süre daha masanın altında yattık. Gözleri şişmişti ve kırmızıydı, saçları karmakarışık aşağıya iniyordu. Üzüntünün ve isterinin imgesi gibiydi. Gene kendisinden, hiç kimseninn anlayamadığı kendisinden sözetmeğe başladı. Acaba «zor» bir insan mıydı, bunu duymak istiyordu anlaşılan. Ama bunu söylerken öyle gülünç oldu ki, ne söyleyeceğimi bilemedim. Sonra annesini açtı, günün birinde ona benzemekten nasıl korktuğunu söyledi. Annesinin iyi bir kadın olmadığını kabul etmemi rica etti ve onu bir daha görmeyeceğime dair söz istedi benden. İstediği sözü verdim, ortada sorun olmadığını, korkularının nedensiz olduğunu vb. ekledim sözlerime. Sinir yatıştırıcı ilâç verdim, sizin anlayacağınız.

Eve döndüğünde hamile olduğunu anlayıp telâşa kapılmıştı. Bu kez ciddî bir depresyon içindeydi. Henüz çocuk doğurmak istemiyordu. Ama kürtaj da istemiyordu. Korkular içindeydi. Bana öyle geldi ki, herşeyden korkuyordu.

Durumuna üzülmüştüm, kuzenine danışmamızı önerdim ona. Kuzeninin adı Alice'ti. Yaşama oldukça gerçekçi açıdan bakan bir kızdı. Onunla bir kez karşılaşmış ve hemen sevmiştim. Karıma sorarsanız o da pek makbul biri değildi ama, ne yaparsınız ki fazla ince elemek doğru olmazdı bu durumda.

Alice'i bize yardım etmesi konusunda ikna etmemiz güç olmadı. Hemen geldi, beraberinde de içi büyük siyah haplarla dolu bir kutu getirdi. Haplarla birlikte hardal banyoları almak, şunu şunu yapmak gerekiyordu.

Alice'in geldiği akşam, bunaltıcı bir sıcak vardı. Üçümüz de üstümüzden fazlalıkları atmış, karanlıkta bir bira fıçısının üstüne oturmuş, durumdan sözederek şakalaşıyorduk. Alice, sıcak biranın etkisiyle üstündekilerin hepsini attı. Kucağıma oturdu ve beni tutkuyla öpmeğe başladı. Onu uzaklaştırması için karıma rica etmek zorunda kaldım.

Alice kucağımdan kalktığında karım onu boğmak üzereydi. Haplara gelince, elini bile sürmedi onlara.

Onunla ne kadar çok birlikte olduksa, herşey o kadar kötüye gitti. Beraberliğimiz yanlış temellere oturmuştu ve onu hiç bir şey düzeltemezdi. Arkadaşlarının, ahbaplarının hepsi uzaklaşmıştı ka-

rımdan. Onun gururu ve kuşkuculuğu beni deliye çeviriyordu. Bebeği arabasıyla bahçede gezdirdiğim zaman bile gözünü benden ayırmıyordu. Ama itiraf edeyim ki, beni göz hapsinde tutması için iyi nedenleri vardı. Çoğu kez, çocuk arabasıyla, masum pozlarda evden çıkıyor ve karımın arkadaşlarından biriyle hemen iş bağlıyordum. Bazen arabayı bir apartmanın önüne parkedip, kadını içeriye, merdivenin altına sokarak çabucak işimi görüyordum. Ya da, evde toplantı varsa, içki ve meze almak için arkadaşlarından biriyle dışarıya çıkıyor ve yolun yarısında onu bir duvara ya da parmaklığa dayayarak, orasını burasını sıkıştırıyordum. Sonunda pantolo-

yarı yarıya inik durumda yakalanmasaydım, zavallı kadını dehşetebilirdim. Ona karşı davranışlarım son derece çirkindi, ama başka türlü davranacak gücü kendimde bulamıyordum. Bana bütün bu yakışıksız şeyleri yaptıran, ondaki bir şeydi.

Garip bir yanı vardı karımın: birini baştan çıkarmayı aklına koymasın, onnu en iyi, en etkili biçimde yapardı. İyi bir striptizci olabilirdi. Boşandıktan sonra, nafaka vermek için haftada bir uğradığımda daha da fettan olmuştu. Ben evine vardığımda ya giyinmek üzere olurdu, ya banyoya girmeğe hazırlanırken, yahut da üzerinde çekici ipek kimonolarından biri olduğu halde, banyodan henüz çıkmış, divana uzanıp biraz dinleneceği zaman.

Boşandıktan sonra aramız biraz düzeldi. En azından güzel güzel konuşabiliyorduk. Ara sıra bir sevgi gösterisinde bulunuyor, kimi zaman da şakalaşıyorduk. Sürekli bir sözleşme yapmıştık

sanki. Bu durumumuzu görenler, birbirimizle uzun zamandan beri flört ettiğimizi zannedebilirlerdi. Bununla birlikte bir fark vardı arada: ona ilk kez kur yaptığımda iffetli kadın rolüne çıkmıştı; ama şimdi, kendisini frenlemesine karşın, cinsel çekiciliğini büyük bir beceriyle ortaya koyuyordu. Örneğin, pantolonumun önündeki bir ekmek kırıntısını silkelerken, organımın uyanmış olduğunu görüp korkuyla geri çekilmiyordu. Hattâ, daha da ileri giderek onunla oynuyor, ama bunu yaparken de «bak, hiçbir şey yapmıyorum» diyordu. Bunun öylesine neşeli ve bilinçli bir biçimde söylüyordu ki, sanki şunu anlamak istiyor gibiydi: fino köpeği gibi aporta kalkıp bana iyi ve nazik bir beyefendi gibi yalvarırsan, sana bir takım özgürlükler bağışlayabilirim. Nazik davranmak: unutulmaması gereken en önemli nokta buydu. (Eğer çok istiyorsan, oramı okşa, ama gerçek bir beyefendi gibi okşa!) Hayır, bir zamanlar karı koca olduğumuz için ona bir sokak kadınıymış gibi davranabileceğimi düşünüyordum.

Doğal olarak, bu tür yoğun flörtle geçen böyle saatlerden sonra işler gelişmeğe başlıyordu. Onun anatomisini yavaş yavaş birlikte incelemeğe başlıyor, her parçasını, her yanını birlikte keşfediyorduk. İncelenmeyi gerektiren şey kalçasındaki bir şişlik oluyordu bazen. Belki de son zamanlarda alt kısmı biraz büyümüştü, kalçalarını ellerime alıp eskisiyle kıyaslamamı istiyordu. Ya da onun gerçek ve yapmacık utangaçlığının karışmasının getirdiği bu tür gülünç istekler. Ona nasıl bakacağımı, nasıl dokunacağımı, göğüslerini, but ve kalçalarını nasıl kaldıracağımı bilmek zorundaydım. Eğer baldırı-

nı yeterince duygusal bir biçimde yada saygılı okşarsam, geceliğini kaldırıp elimi dolgun kalçalarında gezdirmeme izin veriyordu. Ama, hiç bir uyartür yapmadan bacakları arasındaki tümseğe saldırdığım takdirde, o gün perdeyi hemen kapatıyordu.

Çok üzücü ve moral bozucu bir durumdu bu. Daha da kötüsü, aslında kendisini görmek için geldiğim çocuğum çoğu kez aniden ortadan kayboluyordu. Bazen de birdenbire içeri girerek bizi yatakta oynaşırken yakalıyordu. Tüm bu manevralarda zekice ve hınzırca düşünülmüş noktalar vardı. Cinselliğini harekete geçirmeyi nasıl öğrenmişse, çocuğu harekete geçirmeyi de öyle öğrenmişti. Çocuğu da istiyordum, gözlerimin önünde bir olta gibi sallanan o tüylü yarığı da.

Ayrılma zamanı gelince işler sarpa sarıyordu. Ne zaman ayrılmağa hazırlansam, yer ayaklarının altından çekiliyordu sanki. Antrede bana «güle güle» derken, herşeyi yapmağa hazırmış gibi davranıyordu. Kendisine en ufak bir umut vermediğim halde, öteki kadını bırakıp gene eskisi gibi kendisine dönebileceğim umudu içinde olduğunu adım gibi biliyordum. Cinsel yönden hâlâ birbirimizi arıyor oluşumuzun, onun üzüntü ve şaşkınlığını daha da artırdığı bir gerçekti. Karanlık antrede veda öpücüğüne sıra geldiği zaman, gerilim doruğa ulaşıyordu. O şey hariç, tüm isteklerine karşılık veriyordum. Birbirimize iyice kenetlenerek, uzun süre sevişip koklaşıyor, inliyor, hızlı hızlı soluyup boşalıyorduk. Bazen yıkanmam için ısrar ediyordu. Tuhaf bir «düşüncelilik» gösterisi! Kanlı ellerle yakalanma, der

gibi bir şey... Tuvalette yanıbaşımda durup merakla beni seyrediyor ve sinirle hareketlerle paltomu fırçalıyordu.

Antredeki bu uzun sevişmeler sırasında sonunda! - öylesine şiddetli bir duygusallık krizine yakalanıyordu ki, birdenbire hıçkıra hıçkıra ağlamağa başlıyor hem de ne ağlama beni tüm gücüyle geriye iterek içeriye koşuyor ve kendisini yerlere atıyordu. Bense olduğum yere mıhlanmış bir durumda, onun denetleyemediği, çılgınca ağlayış ve haykırışlarını büyük bir ürküntüyle dinliyordum. («Bak, istediğin herşeyi, **herşeyi** yaparım, ama ne olur, Allahaşkına kes şu ağlamayı!») Orada öylece bir kaç dakika, kararsız ve şaşkın duruyordum, ama elim ayağım da boşanıyordu tabii.

O birkaç dakika var ya, işte o süre içinde ölüp ölüp diriliyordum.

O benim kararsızlık içinde bocaladığım, pişman olmanın sınırına geldiğimi düşünüyordu her halde. Ama yanılıyordu.

«İleri!» diyordum kendi kendime. «Ne pahasına olursa olsun, ileri!»

Ve ok gibi fırlıyordum yerimden. Sokağa çıktığımda, hâlâ beni geriye çağırabilir korkusuyla, koşarcasına yürüyordum. Gözyaşlarım yanaklarımdan aşağıya yuvarlanıyordu.

Eve yaklaştığımda yeniden ağlamağa başlıyordum, ama bu kez sevinçten. Gerçekten sevdiğim insanı bulmuş olmanın sevincinden. Yeni bir

yaşama başlamış olmanın sevincinden. Öbür taraftaki üzüntü ve isteri imgesi yavaş yavaş kayboluyordu. Onlar milyonlarca yıl önce, başka bir yaşamdaydı, diyordum kendi kendime. O anda beni beklemekte olan kişiyi düşünüyordum.

Çiçekçinin önünden geçerken, bir demet menekşe alsam mı acaba, diye soruyordum kendi kendime.

Kapıyı açar açmaz, sesleniyordum ona. Cevap yok. Küçük masanın üstünde bir lâmba yanıyordu. Lâmbanın altında bir kâğıt duruyordu. Bir terslik olduğunu anlıyordum hemen.

Korktuğum çıkıyordu. Onun birkaç gün için uzaklaştığını söylüyordu kısa not. Onu aramamam isteniyordu; cesaretini yeniden toplar toplamaz dönecekti. Sitem yoktu.

Okuya okuya ezberlediğim notu elime alarak, bir koltuğa çöküyordum. Çok tuhaftır, hiç bir şey hissetmiyordum o anda. Bir heykel kesiliyordum. Yapabildiğim tek şey boş gözlerle karşıki duvara bakmaktan ibaretti. Saatlerce öyle durabilirdim. Bir kaya parçasından farksızdım: ne bir şey düşünebiliyor, ne bir şey hissedebiliyordum.

Birdenbire yalnız olmadığımı anımsıyordum. Bir bitki gibi, yavaş yavaş çeviriyordum başımı. İşte orada, eşikteydi. Bir eli kapının kolunda, sanki görüntüyü zihnine iyice yerleştirmek istercesine, birkaç dakika orada duruyordu. Sonra hızla yanıma koşuyor ve kendini ayaklarımın dibine atıyordu.

Hiç konuşmuyorduk. Birbirimizin gözlerinin içine bakıyorduk yalnızca. Uzun, upuzun bir zaman geçiyordu; bildiğim tüm sessizliklerden daha anlamlı bir sessizlik içinde. Söyleme gücünü kendimizde bulamadığımız herşey, bu karşılıklı dilsiz oyununda dile geliyordu.

Bu trans sahnesine değğin anımsayabileceğim başka şey yok. Şu anda yeniden o tabloyu çizin deseler, eminim ki, yuvalarında çıkarılmış, onunkiler benim gözyuvama, benimkiler onun gözyuvasına yapıştırılmış gözlerle, gene orada, o köşede olurduk ikimiz.

Paris'e gelince tüm görüntü değişti. Her yerde kadın ve erkek vardı, ama beraberdiler. Yemeğin iyisi, şarabın iyisi, yatağın iyisi. Bulvarlar, kafeler, mağazalar, parklar, köprüler, kitapçılar. Ve sohbetler! Ve vücudunuzu rahat ettirecek biçimde yapılmış banklar. Ve, dilerseniz düş kurabileceğiniz zaman...

Bir insanın Paris'te ilk dikkatini çeken şey, havadaki cinsellik kokusudur. Nereye giderseniz gidin, ne yaparsanız yapın, yanınızda bir kadın vardır gerçekten. Çiçek gibi, kadın doludur her yer. İnsana tatlı bir duygu verir bu, yeniden eski benliğinize kavuşursunuz. Eriyip toprağa akarsınız, ateş böceği gibi ışıl ışıl yanarsınız.

Amerika'lıların yaptığı cinsel birleşmeler, onların içini aydınlatmaz. Arıtmaz onları. Amerika'lıların Fransız kadınlarını tartışmaları bir ömürdür! Tüm Fransız kadınları fahişedir onlara göre. Aşkla

cinsellik arasındaki gerçek ilişki konusunda ne yanlış düşüncelere sahiptirler!

Bir Fransız, bir sokak kadınına âşık olduğunu söylemekten çekinmez. Böylece bir ilişki onu güç durumda bırakmış olabilir, ama olaya hiç bir zaman bir Amerika'lının baktığı gibi bakmaz. Ters bir şey yapsa bile, sevgisinden yapar bunu, yoksa ahlakî rahatsızlıklardan dolayı değil. Öte yandan, Amerika'lı, biraz da yetiştirilme biçiminden olacak, bir kadının vücudu dışında sunduğu şeylerle pek ilgilenmez. Çok neder rastlanan bir kadına orospu muamelesi yaparken, kuşbeyinli bir kadına sırılsıklam aşık olabilir. Ya da, duygusallığın kurbanı olarak, bir sokak kadınına kraliçeymiş gibi davranabilir. Hattâ, romantik diye nitelenme korkusuyla, sevgiyi yaşamından tümüyle çıkarıp atabilir. Onu korkutan, kendini ruhuyla ve bedeniyle vermektir. Bunun bir sonucu olarak ta, Amerikan kadını çoğu kez aşka susamış bir kadındır. Aptalca isteklerini gerçekleştirmek için, köle gibi çalıştırır bir erkeği. Dizginleri ele alınmazsa, doymak bilmez açgözlü bir insan kesilir.

Paris, Amerika'lı bir kadının, soba yanındaki bir kedi gibi gezinip yayıldığı bir yerdir. Aşkı arıyor olabilir, ama her an yatmağa hazırdır. Yabancı erkek onun tabağına o güne kadar tatmadığı bir baharat koyar. Yabancı erkek bir aşk yanılması yaratabilir ve geçici bir doyum getirir ona. Bir zamanlar Paris'te genç bir Türk'e âşık olan Amerika'lı bir opera sanatçısı tanımıştım. Kadın, delikanlının kendisiyle sırf parası için seviştiğini biliyordu; ama on-

dan hoşlanıyordu, onun yataktaki davranış biçiminde hoşlanıyordu. Kadın evliydi ve söylediğine göre kocası son derece nazik ve anlayışlı biriydi, ama hiç bir zaman iyi bir sevgili olamıyordu. Karısına karşı ilgisiz ve güçsüz bir erkek değildi. Hayır, ona karşı son derece ilgiliydi ve Tanrı bilir ya, belki karısının da kendisine karşı ilgili olduğuna inanıyordu. Karısını yılda iki kez yurt dışına gitmeğe zorlayan şeyin farkında değildi. Sırtını dönüyordu gerçeklere.

Böyle bir adamdan bazen saygın ahlâksız diye sözederler. Bana göre, yalnızca kendini aldatan bir boynuzludur. Ne söylenirse söylensin böyle bir erkeğin karısı hakkında, sempati yaratır yalnızca. Ufak bir fırsat verin, kadın herşeyiyle kendini verir. Ondaki içgüdüdür bu. Erkek de değil! Bir erkek sevgi, cinsellik, politika, sanat, din vb. konularında hemen her zaman rahatsız edici düşüncelerin baskısı altındadır. Bir erkeğin kafası, her zaman için kadının kafasından daha karışıktır. Başka bir beklentisi yoksa, kendi iç dünyasını, yaşamını düzene koysun diye ihtiyaç duyar kadına. Bazen temiz, iyi, sağlıklı bir sevişme bile yeterlidir erkek için. Evet, bazen namuslu, aklı başında bir sevişmedir tek istediği, dünya işlerini yönetmenin tümüyle **onun** sorumluluğu altında olmadığı düşüncesini kafasından çıkarıp atması için. Olaylara trajik olmaktan çok, ciddi olarak bakmak gibi bir özellikleri vardır erkeklerin. Daima ellerinin altında olandan daha önemli şeyleri ararlar. Onlara göre, asıl dram, dünya sahnesinde sergilenmektedir sürekli olarak.

Her insanın en önemli dramı olan ortaklık dramı, yalnızca boşanma olayıyla karşı karşıya geldi-

ğinde girer erkeğin bilincine. Eğer savaşın ağır yükünü taşıyan oysa, evliliği bir cehennem yaşamına benzetmeğe eğilimlidir. Bir dünya sorunu yapacak kadar genelleştirir bunu. Eğer acı çeken kadınsa, erkek onu kendisini anlamadığını, ya da bunalım geçirmekte olduğunu ileri sürer. Yahut da suçu hatalı ekonomik sistemimizde arar. Pek az erkek de karşıt cinsle olan ilişkilerini yaratıcı bir savaşım olarak görür. (Bir kısır döngü ve içinde sen-ben tartışması harika, değil mi?) Evet. aşk iki karşıt kutbu bir araya getiren bir mıknatıstır. Onları bir arada tutan şey nedir, kimse sormaz bunu. Aşk kendi kendinin bakıcısıdır. Kendi kendine yaşar ve zaman gelince kendiliğinden ölür.

Aşk, beraberliğin, bütünleşmenin dramıdır. Kişisel ve sınırsız bir biçimde, «ego»nun zulmünden kurtuluşa giden yolu çizer Cinsellik kişisel değildir ve aşk kisvesi altında, ya da aşka bağımlı olmadan boy gösterebilir. Aşkı güçlendirip derinleştirebilir, ya da yıkıcı etkilerde bulunur.

Bence aşkın en iyi biçimde anlaşıldığı, en iyi biçimde tanımlandığı ortamlar, pagan dünyası, ilkellerin dünyası ve dinsel dünyadır. Bunların ilkinde estetik düzeydedir, ikincisinde büyüsel, üçüncüsünde ise ruhsal düzeyede. Yalnızca barbarlığın egemen olduğu dünyamızda ise, cinsellik bile boşunadır artık.

Gün geçtikçe daha çok nötr, daha çok cinsiyetsiz oluyoruz. Sapıkların işledikleri suçların hızla artması bu gerçeğin en güçlü kanıtını oluşturmakta. Patolojik bir örnek olarak katil, toplumsal dokuyu sürekli olarak alttan çürüten yozlaşmış sınıfın kor-

kutucu bir koludur. Duygu ve isteklerine karşı çıkıldığı zaman, arkadaşlık ettiği kişiyle yalnızca kanını dökerek ilişki kurabilir.

Aramızda her türden katil var. Elektrikli sandalyeye giden tip, sayıları günden güne artmakta olan bu korkutucu kişilerin öncüsünden başka bir şey değildir. Hepimiz katiliz bir anlamda. Tüm yaşam biçimimiz karşılıklı soykırım üzerine kuruludur. Dünya dünya olalı hiç böylesine güven gereksinimi içinde olmadığı gibi, yaşamımız da hiç bu kadar güvenden, güvenceden yoksun olmamıştır. Kendimizi korumak için, sonunda gene bize çevrilen en fantastik yokedici silâhları buluyoruz. Tek güvenilir güç olan aşka, sevgiye kimse inanmıyor. Kimse, ne kendinde, ne komşusunda yüce bir varlığın var olduğuna inanmıyor. Her yerde korku, kıskançlık, kuşku var Henüz vakit varken, gelin aklınızı başınıza devşirin, insan kardeşlerim!

Bazılarına göre cinsellik ermişliğe, azizliğe götürür insanı; bazılarına göre de cehenneme. O da yaşamdaki herhangi bir şey gibidir bir insan, bir nesne, bir olay, bir ilişki gibi. Herşey bir kimsenin bakış açısına bağlıdır Yaşamı daha güzel, daha sevimli, daha derin ve doyurucu duruma getirmek için, yaşamın her öğesine berrak ve taze bir gözle bakmamız gerekir Cinselliğe karşı olan tavrımızda bir aksaklık varsa, ekmeğe, paraya, işe, oyuna, herşeye karşı olan tavrımızda da aksaklık var demektir. Yaşamın diğer yanlarına karşı rahatsız, sağlıksız bir tavrı olan bir kimse mutlu bir cinsel yaşam sürebilir mi?

Duygusal yönden hasta, ya da sağlıksız kimse-

lere, dünyada en önemli şeyin kendini-anlatmak olduğunu söylemek güç, hattâ saçmadır. Neyin nasıl anlatıldığından çok, insanın kendini anlatmasıdır önemli olan. Eğer bu bir insanın kurtuluşu olacaksa, onu herhangi bir şey yapmağa zorlayabiliriz. Tekrar tekrar söylediğimiz gibi, yanlış, ya da kötü diye bir şey yoktur. Yanlış yapma korkusu vardır yalnızca, yanlış diye nitelenen şu ya da bu eylemi yapma korkusu vardır. «Korku, kuşlar yer diye toprağa tohum serpmemektir.»

Bütün korkular yönlendiriyor yaşamımızı. İyi olan şeyden korkuyoruz, sağlıklı olan şeyden korkuyoruz, bize neşe veren şeylerden korkuyoruz. Peki, kahraman kim? Korkularını yenebilmiş olan kimse. İnsan dünyanın her yanında bir kahraman olabilir; böyle biri ortaya çıktığı zaman hemen tanırız onu. Onun başlıca hüneri, yaşamla, kendisiyle bir bütün olabilmesidir. Kuşkuları, merakları bir yana bırakmayı başardığı için, yaşamın akışını ve ritmini hızlandırabilir. Korkak bir kimse de, **par contre**, yaşamın akışını durdurmağa çalışır. Ne var ki, durdurduğu şey yaşam değil, kendi kendisidir. Biz ister korkakça davranalım, ister kahramanca, yaşam almış başını gider. Kavrayabilen bir kafa için bir tek disiplini vardır yaşamın: yaşamı sorgusuz sualsiz kabullenmek. Görmemek için gözlerimizi kapattığımız, kendisinden kaçtığımız, yadsıdığımız, lânetlediğimiz, ya da tiksindiğimiz herşey, bozguna uğratır bizi sonunda. Acık fikirlilikle bakıldığı zaman cirkin, üzüntü verici, kötü olarak gözüken bir şey, bir güzellik, neşe ve güç kaynağı olarak çıkabilir karşımıza. Dünyaya ve olaylara bu biçimde bakmasını

bilenler için her dakika, altın dakikadır. İsterse ölümlerle dolu olsun dünya, hiç farketmez, yaşam şimdidir,şu andır. Ölüm yaşamın buyruğu altındadır yalnızca.

Hepsi de otobiyografik olan kitaplarımı okuyan bir kimse, benim bir ayağımın süreklı olarak geçmişte olduğunun aklından çıkarmamalıdır. Yaşam öykümü anlatırken, ilerlemenin dairesel, ya da sarmal (spiral) formunu ortaya koyabilmek için sık sık kronolojik sıradan uzaklaştım. Doğrusal bir biçimde bir olayı bir başka olaya bağlayan zaman sırası, gerçek yaşam ritminin yalancı bir taklidi gibi geliyor bana. Bir insanın yaşamının halkalarını meydana getiren gerçekler ve olaylar, kendi kendini keşfetme yolu boyunca çıkış noktalarıdır. Ben içteki modelin plânını yapmağa, sürekli olarak yolundan sapan, kendi kendinin çevresinde dolaşan, uzun aralarla dinlenen, dibe dalan, ya da boşu boşuna yalnız, ıssız doruklara ulaşmayı deneyen potansiyel varlığı izlemeğe çalıştım. Çok büyük değişimlere yolaçan olayların meydana geldiği önemli anları yakalamağa dikkat ettim. Öyküyü anlatan insan, sözü edilen olayları yaşamış kişi değildir artık. Bir insanın yaşamının yeniden canlandırılmasında, bazı sapma ve bozulmaların olması kaçınılmaz bir şeydir. Tabii ki bu bozmaların asıl amacı, olayların gerçek özünü yakalamaktır. Bu nedenle, **belli** bir amacım olmasa da, zaman zaman, var olandan yalnızca daha eski olmakla kalmayıp, onunla ilgisi de bulunmayan bir döneme dönüşler yaptım. Kafası karışan okuyucum bu geriye-dönüşlerin, kapris ürünü olup olmadıklarını merak edebilir. Ne diyebilirim

ki? Bana göre, tüm buluşlarla aynı varoluş nedenine sahip bunlar da. Buluşlar, yollar elbette, ama onları çözümlemek hiç bir yere götürmez insanı. Ani bir dönüş, uzun bir parantez açımı, çılgın bir monolog, bir ek, sisler içindeki bir uçurumun görülmesi gibi bir anımsama bunların beklenmedik biçimde ortaya çıkıvermeleri tüm zihinsel çözümlemeleri öldürüyor.

Hiç kimse yaşamı boyunca dümdüz bir çizgi izlemez. Kimi zaman tarifede yazılı olan istasyonlarda dururuz. Kimi zaman yoldan ayrılırız. Bazen yolumuzu kaybeder, ya da havalanıp çöp gibi kayboluruz. En büyük yolculuklarımızı bazen bulunduğumuz noktadan hiç ayrılmadan yaparız. Bazı insanlar birkaç dakikalık bir süre içinde, sıradan bir insanın tüm yaşamını yaşarlar. Bazıları, burada aşağıda kaldıkları süre içinde çok sayıda yaşamı tadarlar. Ötekiler umutsuzca çamurun içindeki yuvalarına çekilirken, bazıları da mantarlar gibi yeryüzüne çıkarlar. Bir insanın yaşamında an be an olagelen değişimleri kavramak çok güçtür. Üzerinde durmak için yaşamının ne denli ufak bir bölümünü alırsa alsın, hiç kimse tüm yaşam öyküsünü gereği gibi yansıtamaz.

Beni etkileyen, beni ilgilendiren, içinde gerçek savaşımın yer aldığı bilinmeyenler dünyasıdır. Gerçekleri, olayları, ilişkileri, hattâ önemsiz gözüken şeyleri anlatırken, sürekli olarak, **olmaması durumunda hiç bir şeyin meydana gelemeyeceği** o karanlık, o gizemli dünyanın tüm kapsamı hakkında haberdar etmeğe çalışıyorum okuyucularımı. Yazmağa ilk başladığım günlerde bile, ondan oldukça dağınık, karışık bir biçimde sözettiğimin farkındaydım. Yalnızca kendi yaşamımın değil, derinlerine in-

me zahmetini göze aldığı takdirde herkesin yaşamının ilginç (ne hafif bir sözcük!) olduğunu biliyordum. Gerek kendim, gerek -bana benzesin, ya da benzemesin- başkaları için öğretici olması nedeniyle, ondan sözetmenin önemli (yanlış sözcük) olduğunu kavramıştım. Anlatma sanatı bir başka ilişki kurma biçimidir. Ciddiyetime, inadıma ve çabama karşın belki de o yüzden ortaya koyabildiğim tüm ürün, hiç bir zaman yayınlanmama mutluluğuna erişmiş bir kaç başarısız girişim oldu. Bu çıraklık döneminde, olaylar öylesine bir hız ve sayıyla birikti ki, içimdeki yazar bunların altında ezilip kaldı. Şimdi bakıyorum da, **Oğlak Dönencesi**'ne kadar yazdığım herşey, yola çıkmak, uzun süre gecikmiş olan «itiraf»a başlamak için bir çabaymış. Başka deyişle, buzları kırma girişimiymiş.

Her zaman yazmak istediğim bir kitap vardı. Bu eserin planını çok uzun bir zaman önce, oldukça sıkıntılı bir dönemimde yapmıştım. Tüm gezintilerim boyunca bu notları sürdürmeği başardım. Çok ilginçtir, elimdeki herşeyi sık sık kaybediyordum. Bu notları kaybetmiş olsam da bir şey farketmezdi: başımdan geçen herşey zihnime çakılmıştı. Bu tek eserin kaleme alınması yıllarca, yıllarca sürdü büyük bir bölümü kafamın içindedir. Şu ana kadar son bölüm hariç tümü basıldı. Son bölümün nasıl bir biçim alacağını henüz ben de bilmiyorum.

Bunu tekrar tekrar yaşadıktan sonra, ön plana çıkan şeylerin gerçekler değil, anlar olduğunu görüyorum. Anlar, yerler ve bazen bakışlar yaşam boyunca insan yüzünün yalnızca bir, ya da iki kez kaydettiği unutulmaz ifadeler Kronolojiye, olay ve

soruna gelince, tıpkı tarih gibi kayıt ta karışık ve şaşırtıcı olmayı sürdürüyor. Herkes dünya olaylarına ait kendi tarihini yazar. Öyküleri karşılaştırmak mümkün olsaydı, tarihsel olanın ne gerçeği, ne de otantik olanı içermediğini, özel ya da evrensel olan geçmişin içine girilemeyen bir orman olduğunu şaşkınlıkla görecektik.

Biyografik kayıtlarda da aşağı yukarı aynı durum var: bizim dolaştığımız yollar, milyonlarca yoruma açık bir labirent oluşturuyorlar. Bu labiretin merkezine ulaşabilenlerin sayısı çok az. Canavarın karşısına dikilmek ve onu öldürmek, öldürülmek demek bir bakıma. Bu nedenle geçmiş hâlâ bir bilmece, gelecek de öyle. Olmuş olan, olabilecek olan, ya da olacak olan hiç bir şey bizi bu bilmecenin derinliklerine indirecek kadar önemli değil. Üzüntü verici bir olayı nakletmek, barsakların iyi çalışması, ya da aya yolculuk etmek kadar hoş bir durum olabilir. Öyleyse neden bir şey söylemeli? Neden sürdürmeli? Çünkü karşılıksız bir zevk bu. Kitaplardan, kitap yazma işinden uzak bir yaşam sürmek, cinsellik olmadan, insanlarla beraberlik olmadan yaşamak, o kadar korkunç bir şey mi bu? Eğer kendi kendine nasıl yeteceğini bilirse, bir yazar bile yapabilir bunu. Söylemek istediğim şu: ben kendimle yaşamayı öğrendim. Ve bunu da seviyorum. *

(*) «Tanrı, sadece yalnızlarla konuşan ve kendi gücüne, kendi bilgeliğine, kendi mutluluğuna ancak kendi sonsuz yalnızlığına belli bir biçimde katılanları ortak eden, büyük bir yalnızdır.» (Léon Bloy)

Dünyayı şöyle, şu biçimde diye tasvir ederek yolumuza devam ediyoruz. Kaleidoskop gibi değişen bir panorama önünde düşünmeden hareket ediyoruz. Ve yolumuza devam ederken geçmişteki canlı dakikaların ölü imgelerini de ardımız sıra sürüklüyoruz. Ta ki o dişi yaratığa raslayana dek. Dünya bildiğimiz dünya olmaktan çıkıveriyor birdenbire. Herşey değişmiştir artık. İyi ama, göz açıp kapayana kadar dünya nasıl değişebilir? Hepimizin bildiği bir deney bu, ama gene de bizi doğru olana yaklaştırmıyor. Kapıyı vurmayı sürdürüyoruz...

Bir zamanlar Rubens'in, genç bir kadınla evlendiği sıralarda yapılmış olan portresini görmüştüm. Kadın oturuyor, Rubens de onun arkasında ayakta duruyordu. Bu resmin bana verdiği heyecanı unutamıyorum. Bu mutluluk dünyasına uzun uzun baktım. O zamanlar yaşamının endinç ve en güzel devresinde olan Rubens'in enerjisini kendimde hissettim; çok genç ve çok güzel olan hayat arkadaşının onda uyardırdığı özgüveni keşfettim. Ressam Rubens'in mutlu evliliğini yansıtan bu resminde ölümsüz kılmak istediği çok etkili bir iç olayın meydana geldiğini algıladım. Ressamın yaşam öyküsünü iyi bilmediğim için, karısıyla yaşamının sonuna dek mutlu bir biçimde yaşayıp yaşamadığına ilişkin bir bilgim yok. O mutluluk tablosundan sonra olup bitenler, benim için önemli değil. Benim için önemli olan, tümüyle beni sarsmış, bana esin vermiş olan o an. Hiç bozulmadan, hiç değişmeden, uzun süre yaşayacak belleğimde.

Bunun gibi, kâğıda döktüğüm bazı şeylerin ger-

çek ve değişmez olduğunu biliyorum. Sonradan benim ve «o»nunla ilgili olup bitenler pek o kadar önemli değil.

Bazen sade, gösterişsiz bir cinsel olayın öyküsünün anlatılması, olağanüstü önemle dolu büyük bir andır. Cinselliğin soğuk ateşi bir güneş gibi ısıtır içimizi; tümüyle söndürülemez hiç bir zaman. Belki de bu nedenle, fiziksel bir kucaklaşmanın yalın bir anlatımı, bazen bizi erotiği aşan bir duruma taşıyabilir; bizde, yalnızca soluk kesen bir kaç dakika için bile olsa herşeyi gören yüce varlığın gözünden saklanmış olma yanılsamasını yaratabilir

Yeryüzüne ve gökyüzüne bizlerle ilgili bilgi veren sürekli etkinlikleri düşünmeyi kendi kendimize yasaklarsak, bütünüyle ölüm düşüncesine yönelmemiz mi daha doğru olur? Bu çılgınca etkinliklerin ölümde bile kesiksiz ve acımasız bir biçimde sürüp gittiğini derinden kavrarsak, şu ya da bu biçimde frenlememiz mi gerekir kendimizi? Eski tanrılar yeryüzüne insanlarla karışıp kaynaşmak, hayvanlar, ağaçlar ve diğer öğelerle çiftleşmek için inmişlerdi. Niçin böylesine sınırlıyoruz kendimizi? Niçin herşeye açık değiliz? Kendimizi kaybetmekten mi korkuyoruz yoksa? Kendimizi kaybedene dek kendimizi bulma umudumuz olamaz. Dünyalı yaratıklarız biz; dünyaya iyice girmek için de ilkin onun içinde kendimizi kaybetmemiz gerek. Cennete giden yol cehennemden geçer, derler. Hangi yolu izlediğimizin hiç mi hiç önemi yok, yeter ki korka korka yürümeyelim.

Cinsellik ve ölüm bu iki şeyi her fırsatta bir-

likte andığıma dikkat ediyorum. Ne zaman insanların üremesinden, çoğalmasından sözedecek olsam hemen Ortaçağı anımsıyorum. Batı tarihinde ölümün böylesine yaygın, yaşamın bu kadar dolu ve zengin olduğu bir dönem hiç bir zaman olmamıştır. Avrupa, üç yüzyıl boyunca, «kara ölüm»ün pençesinde kıvrandı durdu. Sonuç? Kimileri için büyük bir dinsel hareket. Kimileri için de erotik bir dalgalanma. Engel ve sınır tanımayan cinsellik. Kadın, erkek, herkes, cinsellik peşinde. **Ahlâksızlık!** Ne boş söz! Her zaman var olan ölüm imgesiyle karşı karşıya bulunan insanın ruhu kabına sığamaz oldu. Biraz derine dokunun, en zayıf yaratıklar bile tepki gösterir. «Ozan için son esrime Tanrı'nın aydınlığına götürmez insanı, tutkunun zifiri karanlığına götürür.»

Rönesansla birlikte canavar dahiler patlaması oldu. Ortaçağda (dinsel yaşam tarafından) kısmen kanalize edilmiş olan maya bir frengi gibi yayıldı. İnsanlar çılgın gibi oraya buraya koşuyorlardı. Rönesansın büyük tiplerinin, Kilisenin ve Devletin yarattığı canavarların portrelerini inceleyen bir insan, bu tiplerin yüzlerindeki kötü ifadeden etkilenirler ister istemez. Gitg'de yayılan ve ardı arkası gelmeyen iç savaşımlarda cinayetler günün modası haline gelmişti. Özellikle yüksek tabakalarda rastlanan akrabalarla cinsel ilişki, oldukça yaygınlık kazanmıştı. Ve bunun yanı sıra da, zehirli hançer tabii. İngiliz Rönesansının sonlarına doğru bu tema John Ford'un **«Ne Yazık ki O Bir Yosma»** adlı ünlü tragedyasında en acı anlatımını bulmuştu. Rönesans insanı burada son nefesini vermektedir

Günümüz insanı canlılığını yitirmiş bir yaratıktır aslında. Bugün makine çağının en son ürünü olan

robotlar var dünyamızda. İnsan, denetimi altına alamadığı bir makinenin bir dişlisi haline gelmiştir. Zırhlı arabasında güven içinde oturan gangsterin kullandığı silâh, cinayetlerin işlendiği duygusal boşluğun bir simgesidir. Kurban artık tek bir hedef değildir; o ve katilin yoluna çıkan herkes yaşamını kaybetmektedir. Ford oyununun tam karşıtı birşey. Biliyorsunuz, o oyunda budalanın biri karanlıkta başka biriyle karıştırılarak vurulur. Bu rasgele cinayetin yarattığı etki, oyunda yer alan diğer cinayetlerin yarattığı etkiden daha büyüktür. Budala da olsa, bir kimsenin pisi pisine ölmesinden insan müthiş rahatsız olur.

Bugün tüm insanlar evlerinden kaçırılmakta ya da vurulmaktadır. Bu olaylar karşısında dünyamız acizdir. Bugün milyonlarca insanın çektiği acı, yanan bir hayvanat bahçesinden daha az üzüyor , daha az etkiliyor bizleri. Korkudan dünyamızın ayağı tutulmuş durumda. Uzun vadeli hesaplar içindeki adam, Tanrılaşmış olan robot iş başında. Rolü, ya da görevi, açıkça anlaşıldığı gibi, kendi kendini mahvedecek gücü olmayanı, yani toplumu mahvetmek.

Önümüzdeki birkaç yıl içinde olacaklar yani beni hiç şaşırtmayacak. Beyaz Amerika'lı katil arka ayakları üzerine kalkıp salyalar saçarak çevresine saldırmağa başlayınca, eski katliam sahnesi Avrupa bir barış sığınağını andıracak. Engeller ortadan kalktığı, süratle kalktığı zaman, bizim için hiçbir şey fantastik, ya da şeytansı —ve de tanımlanamaz— olmayacak. Şu anda biz Amerika'lıların yüzündeki ifade sapık, anormal bir ifade. Özellikle kentlerde. Ne

zaman sarayı andıran bir sinamanın fuayesine girsem -insanın büyük bir kentte huzur ve dinginlik bulabileceği birkaç yerden biri- bu görkemli dinlenme köşelerinin görünümü ile bu yerleri yapmak için çaba harcayan kişilerin kafa yapısı arasında bir ilişki kuramama hemen rahatsız eder beni. Çoğu kez, tuvalette yanımda duran adama baktığımda her yanımı soğuk bir ürperti kaplar.

Garip yerlerdir. bu yeraltı sığınakları, .Buralarda afallar insan, aptala döner; giysilerimi çıkarıp duvarların önünde sıra sıra duran büyük kadife tahtlardan birine çıplak vücudumla otursam hiç kimse başını çevirip bakmaz, kimse rahatsız etmez, diye düşünür. Kaç kez hayal etmişimdir... böyle bir sahneyi düşünün, bu tahtlardan birine kurulmuş sessizce gazetesini okumakta olan biri, sıradan biri; ağzında da sönmek üzere olan bir puro... Bir süre gazeyi okur, sonra okuduğu gazetenin arkasına gizlediği tabancanın tetiğini çeker -ve karşısında durmuş Venus Anadyomene'yi seyretmekte olan adam birdenbire yere yığılır Sakin bir biçimde ayağa kalkan katil, üzerinde yanmış bir delik bulunan gazetesini katlayarak ağır ağır oradan uzaklaşır ve caddeye çıkınca hiç bir telâş belirtisi göstermeden onu kolunun altına alır. Kaşla göz arasında kalabalığı karışır. Birazdan bir kafeteryaya dalar ve orada kendisine kahveyle kepekli buğdaydan yapılan yuvarlak çözrekler ısmarlar. (Kepekli buğdayın sindirim için beyaz undan daha yararlı olduğuna o da inanmaktadır.) Kefeteryanın birkaç metre ötesindeki bir mağazanın vitrininde gördüğü bir kravatı uzun uzadıya inceler. Tüm kış boyunca aradığı kra-

vattır bu. İçeri girip bir düzinesini satın alır. Çok geç olmadan -iyi uyuyamamaktadır- bir bilardo salonuna gider. Ama oraya varır varmaz fikir değiştirir. «Rüzgâr Gibi Geçti»yi görmeğe karar verir.

Bu kuşların da cinsel yaşamları vardır. Paralarına geçer sözleri. Para güç demektir. Güç, cinayet işleyince yakayı kaptırmamak demektir. Cinayet yaşam demektir

Ve şimdi de Elli İkinci Caddeye (sisli anılar arasında bir kaya) ilişkin bir iki söz. Onyedi yıl önce bu caddede eve doğru giderken «Meşale» adı verilen bir yer dikkatimi çekti. Meşale sözcüğü, çirkin bir yüzük takmış gibi rahatsız etti beni. (Belki de yabaniliğim üstümdeydi.) Bana Paris'i, Faubourg Montmartre caddesini anımsattı. Şunu düşündüm kendi kendime: eğer bir Fransız meşale sözcüğünü bir gece kulübünü, ya da benzeri bir yeri simgelesin diye kullanacak olsaydı, sözcük bu çağrışımı yapmazdı bende. Sözgelimi Faubourg Montmartre'daki bir kavşağa «Yanan Kamış» deseler o da bu kadar yoruma açık olmazdı. Paris'de «Yanan Kamış» diye bir yer bulunsaydı, Tanrı bilir ya, eğlenceli ve masum bir yer olurdu orası. Yosmalar, muhabbet tellâlları, jigololarla da dolu olsa, gene de rahatsız hissetmezdiniz kendinizi. Belki «Meşale» de eğlenceli, zararsız bir yer, ama gene de kuşkuluyum. Bu sözcüğü sevemedim. İçinde kırmızı perukalı katı bir Amerika'lı kadının ve insanı yakıp bitiren şarkılar söyleyen viskili bir sesin bulunduğu bir batakhaneye saplanmaktan hoşlanmıyorum.

Yanılıyor olabilirim. Loş ışıkları, fısıldaşan müş-

terileri ve içine 100 doların sıkıştırıldığı ipek kadar yumuşak avuçlarla, dingin, zararsız bir yer de olabilir pekâlâ.

Paris'in günah kokan sokaklarında Pigalle, Fontaine, Faubourg, Montmartre ve benzeri sokaklar yaptığım gece gezintilerini düşünüyorum da, şu anda nasıl masum ve temiz geliyorlar bana! (Erkek eşeğin dişisine dediği gibi Akşam serinliğinde, çiftleşmeler başladığında orada olacağım!) Tabii ki, her yer genelev doluydu, sokak kadınları kahvelerde, caddelerde yapay elmaslar gibi dizim dizim duruyorlardı. Belki yol kesen adamlar ve uyuşturucu madde satanlar da vardı. Ama gene de farklıydı herşey... **nedenini sormayın!** Barda yanınızda duran yosma birdenbire eteğini kaldırıp orasını size gösterebilir ve nazik bir biçimde okşamanızı isteyebilirdi. Hiç bir müdahale olmazdı çevreden. Olsa olsa kasadırın masasına eğilmiş olan çirkin kadından biçimli bir uyarı gelebilirdi. Malı satın almazdan önce incelemeğe ve dokunmağa izin veriliyordu. Kötü olan ne var bunda? Sahibesi birasını yudumlarken siz çekici göğüslere dokunabilir ve insanın ağzını sulandıran göğüs uçlarını okşayabilirdiniz. Hiç kimse kızmazdı buna. Onunla yakındaki bir otele giderken, sizin bir dakika bir kenarda durmanızı rica eder, sonra da yere çömelerek küçük tuvaletini yapardı. O **anda patronun** adamı orada belirse, kadını azarlar, ama uzaklaştırmağa kalkmazdı. Kendini herkese sergileyen bir kadını görmek deliye çevirmezdi onu. Diyelim ki otel odasına yarım düzine kadın aldınız, kimse karışmazdı size

- yeter ki sabun ve havlular için ekstra ücret ödeyin. Hattâ **patron** size odanızı gösterirken anlamlı bir göz bile kırpabilirdi... Elli İkinci Caddede, yanan meşaleler, melon şapkalar ve mermer masalar arasında böyle bir şeyin olabileceğini düşünemem. Bununla birlikte, orada daha da kötü şeylerin olabileceğini zannederim, ne demek istediğimi herhalde anlıyorsunuz...

Bu kıtada yeni ve yüksek bir insan tipinin günün birinde ortaya çıkacağını pek çok kimse önceden tahmin etmiştir. Eğer bu olacaksa, yeni fışkıran sürgünlerden olacaktır. Mevcut tipler zengin bir karışım meydana getirebilirse de, hiç bir zaman yeni bir ırk yaratamaz. New York metrolarında, benim yokluğum sırasında yetişmiş yeni bir kuşağı, erkekliğe adımlarını atmış gençleri görüyorum. Kobayları seyreder gibi seyrediyorum onları. Hep aynı eski numaralar. Yüzlerinde yazılı olan şey umutsuzluk. Doğuştan çizilmiş yazgıları. Söylemesi acı ama, yaşama ve yetişme koşullarının iyi olmasına karşın, şansları kötü. İnsan nasıl daha büyük, daha sağlıklı gençler yetiştirebileceklerini öğretebilir onlara; ama onların, o kuşağın anlamsız bir deneyde feda edilen piyonlardan farkı yok ki. Kuşaktan kuşağa sürecek bu durum, ta ki içlerinden biri üzerlerinde deney yapan kişinin elinden kaçıp kendi açıklamasını yapana dek. Bunun yapacak yaratığın tabii ki çok, çok kurnaz biri olması gerek. Binde bir olasılık. Kobayların ve onların üzerinde deney yapan kişilerin ortadan kalkmasına bağlı olan bir durum. Bilinmeyen, o zaman kadar duyulmamış bir yaratığın, bir bakıma unutulmuş olan

homo naturalis'in ortaya çıkmasına bağlı bir durum. Öyle biri ki, bizim tüm ilerlemelerimiz, tüm buluşlarımız onun için hiç bir anlam taşımayacak. Öyle biri ki, ağaçların üstünde, ya da mağaralarda yaşayacak ve kendini, belki de kendi pisliği içinde boğulup gidecek kadar tembel ve kayıtsız bir biçimde yetiştirecek.

Bravo! Tamamiyle kendim için söylüyorum bunu. İsterse bu kıtaya ayak basmış en iğrenç, en kirli yaratık olsun, benim ağzımdan bir sözcük bile çıkmayacak! Eğer kanlı «ilerleme ve buluşlar» olmadan yaşayabilecek ve yaşamın tadını çıkarabilecekse, alnından öperim onu. Kuraldışı, bizlere benzemeyen bir tip olacak tabii bizi yaşamın bu kıtada, ya da dünyanın herhangi bir yerinde alavere dalevere olmadan da, kirli, rezil işler olmadan da, ızdırap ve işkenceler olmadan da, öldürücü silâhlar olmadan da sürdürülebileceği konusunda ikna edecek.

Bunun günün birinde gerçekleşeceğine inanıyorum. Diğer yolların tümünü denedik, ama dönüp dolaştıktan sonra gene yıkım ve çaresizlik noktasına geldik.

Burada, bu büyük kıtada köklü bir değişim başlayabilir; çünkü burası, insan ruhunun en son noktaya kadar deneye tabi tutulduğu kızgın bir fırın. Eğer Avrupa kaybeden bir oyun oynuyorsa, biz daha da tehlikeli bir oyun oynuyoruz. Her yönden kaybedilmiş bir oyunun sonlarına yaklaşmış durumdayız.

Dünyayı sarsan ulusal ve ırksal dramların dı-

şında, daha büyük bir oyun sahneleniyor: dünya dramı. Canlı olan her ruh bu dramın içinde. Oluşmakta olan tarihtir bu: halihazırdaki ateş, insanın eski düzeni yok oluncaya kadar dünyayı kasıp kavurmayı sürdürecektir. Sıcak ya da soğuk, halihazırdaki savaş ister yarın bitsin, isterse elli yıl sürsün, buna aldıran pek az. Başka savaşlar var önümüzde, hem de her biri bir öncekinden daha çetin savaşlar. Çürümüş yapı tümüyle ortadan kalkıncaya dek. Bizler **(homo sapiens)** iyice temizlenene dek.

Bu sayfaları ilk yazdığımda (1940) uzun zaman önce toprağa gömülmüş, bildiğimiz herhangi bir dünyadan çok farklı olan, gerçekten çok elsanelerde yer alan bir dünyadan henüz dönmüştüm. Şimdi Knossus ve Miken diye adlandırılan yıkıntılar arasında insanların inanılmaz geçmişte nasıl bir yaşam biçimini benimsediklerini kestirmeğe çalıştım. Bu yaşam biçiminin kesinlikle bitmiş olduğuna inanmak imkânsız. Atalarımıza hayatiyet veren o görkemli ruhtan, bize geçmiş hiç bir şeyin bulunmadığını düşünmek daha da güç. Bildiğimiz dönemler den çok daha güzel, harika dönemlerin geçmişte yaşanmış olduğu konusunda hiç kuşkum yok. O dönemlerin tüm izlerinin şu anda kaybolmuş bulunmasına karşın, onların anısını kanımızda taşıyoruz.

Ben şu kanıdayım: bizim uygarlık adını verdiğimiz olay, bilgi ve algıları sınırlı olan bilginlerimizin ilk diye parmak bastıkları zamanlarda başlamadı. Ne bir son, ne de bir başlangıç görebiliyorum ben. Yaşamla ölümün, tıpkı yapışık ikizler gibi, birlikte

yürüdüğünü izliyorum yalnızca. Evrimin, ya da gerilemenin hangi aşaması olursa olsun, koşullar, iklim, hava ne olursa olsun, barışmış savaşmış, cahillikmiş kültürmüş, pusperestlikmiş ruhanilikmiş, ne olursa olsun, her zaman yalnızca bireyin savaşımı, yengi ya da yenilgisi, bağımsızlığı ya da köleliği, kurtuluşu ya da yokoluşu vardır. Yapısı kozmik olan bu savaşım, ister bilimsel olsun, ister metafizik, ister dinsel, isterse de tarihsel, tüm çözümlemelere meydan okur.

Cinsel dram, insanın ruhunda sürekli olarak oynanandan daha büyük dramın bir bölümüdür. Bireyler bütünleşip birleştikçe cinsellik sorunu kendine uygun perspektifi içinde çıkar karşımıza. Üreme organları tümel varlığın emrine verilmiştir. Tüm canlılarda eş zamanlı bir oluşum görülür. Yeni, özgün ve verimli olan, bütün bir varlıktan doğar yalnızca. İnsan yalnızca yürekle ve ruhla değil, aynı zamanda yeni bir varlık olarak sevişir. Yeni bir varlık aklın, istekle, sevgiyle ve bağışlamayla yarattığı bir üründür, yoksa gebelikle değil. Henüz doğmamış olanlar tüm çevremizde, zamanın dölyatağı içindedir; gerçek yaşama olan susuzluğumuz artınca onların varlığını duyarız ve gelmeleri için yol açarız.

İçinde bulunduğumuz çıkmazdan bizi çıkaracak hiç bir yol bulunmadığını tekrar tekrar söyledim. Parçaları birbirine uydurmağa çalışmak, boş bir çabadır. Yeni bir yaşam doğacaksa, köklerden doğacaktır.

Herşey elele gider. Mantığın uzlaşmayla, yapaylıkla işi yoktur. Sansar gibi yaşarsak, sansar gi-

bi çiftleşiriz; canavar gibi davranırsak canavar gibi ölürüz. Şu anda yemek yiyor, uyuyor, çalışıyor, oynuyor, hattâ çiftleşiyoruz! robotlar gibi. Nod Ülkesindeyiz sanki, herkes topaç gibi dönüyor.

Yaşamak için insanın uyanık olması yetmiyor, dikkatli olması da gerekli.' Gözlerimizi iyice açtığımız takdirde günlük yaşamın ürkünçlüğü karşısında donup kalırız. Aklı başında olan hiç kimse, bugün bizlerden her gün, her an istenen çılgınca şeyleri yapmaz. İster yukarda olalım, ister aşağıda ya da ortada, hepimiz kurbanız. Kaçmak istesek kaçamıyoruz. Korunmak istesek korunamıyoruz.

Lawrence «insan ayrı yaşamalı, unutmalı» diyordu Kendi denedi, ama başaramadı. Ne ayrı yaşayabilir insan, ne de unutabilir.

İnsanlık tarihinin uzun çizgisi boyunca ara sıra birileri zincirlerini koparıp paşa gönlünün dilediği gibi yaşamayı **başarmıştır.** Ama böyle kaç kişi çıkar? Ancak bir avuç insan, kalıpları kırmayı başarabilmiştir.

Taklitçilerin durumu ise daha trajik, daha acıklıdır. Bunlar hiç bir zaman kendi yaşamlarına yön vermeyi denememişler, durmadan ustalarını taklit etmişlerdir. Birkaç büyük örnekten de açıkça görüldüğü gibi, en yürekli ruhlar bile bunu anlayamamışlardır. Başı çekmek değil, izlemek insanoğlunun yıkımı işte burada.

Bu bir avuç Örnek, bizim kavramaktaki başarısızlığımıza karşın, insan yaşamının akışını derin-

den etkilemişlerdir. Onların yaşamlarını incelersek, insan ruhunun nasıl başkaldırdığını, kendisini yanılsama ve imgeciliğin kölesi olmaktan nasıl kurtardığını gözlemleriz.

İnsanın en büyük yanılgısı nedir, bilir misiniz:

Jean Guéhenno'nun dediği gibi «Hakiki aldanış dünyayı gittiği gibi izlemek ve zekâyı bunu doğrulamak için kullanmaktır.» (*)

Yalnızca dikkatlerimizi bu volkanik tiplere çevirdiğimizde bizleri pençesine alan ölüme -benzer güçlerin baskısını anlamağa başlayabiliriz. Ancak o zaman, bizi saran ve boğan üzüntü ve bozgun ağını delmek için nasıl bir yüreklilik ve imgelemin, nasıl bir cüret ve deliliğin gerektiğini kavrarız. Bu ender birkaç kişinin, ya da örneğin bizlere sunduğu rahatlık, ya da avuntu hiç bir şeyle kıyaslanamaz.

Tarihin yazdığı tüm duraklama ve gerilemelere karşın, uygarlıkların yükseliş ve yıkılışlarına karşın, ırkların ve kıtaların ortadan kaybolmasına karşın, insanın gerçek meskeni olan yıkılmayan ve sürecek olan bir yapı, dimdik ayaktadır. Onu kavradığımız, onun farkına vardığımız an, içine gireceğiz. İlkin dünyayı yıkmak zorunda değiliz.

Nasıl ki akarsular okyanuslara karışıyorsa, tüm küçük yollar da giderek daha büyük yolla -siz ona ne ad takarsanız takın- birleşmelidir. Töreler, ahlâklar, yasalar, görenekler, inançlar, doktrinler -bun-

(*) Jean Guéhenno. Caliban Parle. (Caliban Konuşuyor). Grasset Yayınları, Paris.

lar o kadar önemli değil. Önemli olan, mucizsel olayın norm olarak yerini almasıdır. Şimdi bile, ne kadar yıkılmış ve engellenmiş olursak olalım, mucizesel olan hiç bir zaman tümüyle yokolmuş değildir. Ama onu elde etmek için giriştigimiz çabalar öylesine gülünç, öylesine amatörce ve basit ki... Harika diye nitelenen buluşlar için harcanan tüm becerilerin, tüm soluk kesen çabaların, yalnızca zaman israfı olarak değil, insanoğlunun mucizesel olanı keşfetmek, aydınlatmak için giriştiği bilinçsiz çabalar olarak görmek yerinde olur. Bizler dünyayı buluşlarımızla velveleye veriyoruz, hem de onların gereksiz, ya da yararsız olabileceklerini hiç bir zaman düşünmeden. Akıllara durgunluk veren iletim yolları buluyoruz, ama birbirimizle ilişki kurabiliyor muyuz? Vücutlarımızı akıl almaz süratle ileri geri oynatıyoruz, ama başlangıç yaptığımız noktadan gerçekten ayrılabildik mi? Ussal yönden, moral yönden, ruhsal yönden, hepimiz prangaya vurulmuş durumdayız. Bizler gene eskisi gibi huzursuz, mutsuz, bozguna uğramış yaratıklar olmayı sürdüreceksek, sıra sıra dağları yerle bir etmişiz, güçlü akarsuların enerjisini denetim altına almışız, ya da tüm insanları dama taşları gibi oradan oraya oynatmışız, ne önemi var bunun? Bu tür bir etkinliğe ilerleme demek, hüsnü kuruntunun ta kendisidir. Dünyanın cehresini, yaratan tarafından tanınmayacak duruma gelinceye dek değiştirebiliriz; ama gerçek ortadayken bir anlam taşır mı bu?

Anlamlı etkinliklerin telâşa, gürültüye patırdıya gereksiminleri yoktur. Herşey yakılıp yıkılırken sessiz ve sakin oturmak, belki de en anlamlı hareket

olur. İçindeki gerçeği, ya da doğruyu kavramayı ve anlatmayı başaran insan, bir yerde bir imparatorluğun yıkılmasından daha da güçlü bir iş yapmış sayılır. Bu nedenle, gerçeği, ya da doğruyu ağızda gevelemenin gereği yoktur. Dünya yıkılsa da, eriyip kaybolsa da, gerçek gerçek olarak ayakta kalır.

Başlangıçta söz vardı. İnsanoğlu bunu «icra eder.» İnsan edimdir, oyuncu değildir.

Bir kimse, acı çeken, üzülen yaratıklarla dolu bir dünyanın ortasında neşeli bir biçimde **yaşayabilir** -yaşamalıdır da! Yaşamın tadını çıkarabileceğimiz başka bir dünya var mı ki? Bunu biliyorum ben, artık sırf iş yapmış olmak için iş yapmayacağımı, aktif olmak için eyleme kalkışmayacağımı biliyorum. Şu anda yasa ve düzen adına, barış ve refah adına, özgürlük ve güvenlik adına yapılmakta olanları son derece gerekli, ya da kaçınılmaz saymayacağımı da biliyorum. Siz gidip Hotantolara anlatın onu! Bunu sindirmek korkunç güç geliyor bana. Ben kendi savımı kabul ettirmek istiyorum- küçük bir sav ama hiç değilse benim. Ona bir isim koymak gerekirse **pro tem** derim - yani Çifleşme Ülkesi.

Bu garip ülkeden daha önce de sözettim. Bir «interlüd» yaptım onu. Ondan yeniden sözetmemin nedeni, şu anda her zamankinden daha fazla gerçek gözükmesi. Ben bu ülkenin kayıtsız şartsız kralıyım. Kafadan kontak mıyım? Belki. Çünkü 999, 999, 999, 999, kişiden başka türlü düşünüyorum. Diğer insanların kereviz kökleri, lâhana, yabanî havuç, ve şalgam gördükleri yerlerde ben yeni bir fışkı keşfediyorum yeni bir düzenin habercisi bu.

Hangi insanın cinsel yaşamı yeni bir düzenin

altında olabilir, bunu anlatmak benim yoksul imgelemimi aşıyor. Paganların ve ilkelerin ritüel'lerini ve törenlerini simgeleyen çılgınlık ve kendinden -geçmelerden bir şeyler biliyoruz; Doğulu âşıklar arasındaki sevişme eylemini yöneten sanat ve inceliklerden de birşeyler biliyoruz. Ama kör inançtan, ritüel'den, putperestlikten, korku, ya da suçtan yakasını kurtarabilmiş bir insanı ne gördük, ne de duyduk. Kimi bazı konularda özgür, kimi başka, Arthur'un zamanında bile- evet, o görkemli dönemde bile -insanoğlu özgür olarak çıkamadı ortaya.

Bizim için saklanmış olan imkânlara anahtar getiren, bizim düşsel yaşamımızdır. Düşte Ademe benzer biridir o. Yeryüzünde ve gökyüzünde olan, canlanan, eşit bir özgürlükle geçmişte, şimdiki zamanda ve gelecekte gezinen biri. Onun için hiç bir tabu, hiç bir yasa, hiç bir âdet yoktur. Ne zaman engel olur ona, ne yer, ne fiziksel güçlükler, ne de ahlâk endişesi -yoluna devam eder yalnızca. Annesiyle yatmayı, bir başkasıyla yatmak kadar doğal bulur. Onu doyuma ulaştıracak olan bir hayvansa, karşı gelmez. Kendi öz kızıyla da sevişse aynı zevke ve doyuma ulaşır.

Zincire vurulmuş, sakatlanmış, her tür korkuyla felce uğramış, her adımda gerçek, ya da imgesel cezalarla tehdit edilmiş, uyanan dünyada anlatmağa çalıştığımız hemen her istek yanlış, ya da kötü olarak çıkar ortaya. İnsanın gerçek olan yanı farkı bilir; insanın gözerini kapattığı an, bastırılmış, yasaklanmış tüm itiler hemen ayaklanıp yüzeye çıkarlar. Düşte, tüm tellere, uçurumlara, tuzaklara, bizi

bekleyen canavarlara karşın, yolumuzun sonuna dek yürürüz. İsteklerimiz bastırıldığı ya da yasaklandığı zaman, yaşam basitleşir, tatsızlaşır, ölümden farkız bir duruma gelir. Yani, **neyse o olur**. Kısacası, içinde yaşadığımız dünya, bizim iç kaosumuzun dışa yansımış bir imgesidir yalnızca. Tıp adamlarımız, hukukçu geçinen fanatiklerimiz, ve tıpkı onlar gibi olaylara yön veren tüm ceza meraklısı pedagoglarımız ve gizemcilerimiz bizi şuna inandırmağa çalışıyorlar: Toplumsal yaşamın keyfini sürebilmek, nimetlerinden yararlanabimek için doğal insan denilen yabansı, ilkel insanın eli kolu bağlanmalı, davranışlarına ket vurulmalıdır. Bunun yanlış olduğunu yaratıcı olan her varlık bilir. Bir başkasınını engellemek, durdurmak, zincire vurmak hiç bir yere götürmez insanı. Bu yolla ne suçu, ne savaşı, ne şehveti, ne hırsı, ne kini, ne de kıskançlığı yoketmek mümkündür. Toplum adına girişilen bu tür tasarruflar, kuyruklu yalanın sürdürülmesinden başka bir şey değildir.

İnsanların, cezalandırılma korkusu olmadıkça **ad infinitim** adam öldürmeyi, soygunculuk yapmayı, oğlan çocuklarının ırzına geçmeyi ve işkence uygulamayı sürdüreceklerini düşünmek, ya da sanmak, insan ırkına iftirada bulunmak demektir. İnsanlara ufacık bir şans tanıyın, içlerindeki «iyiyi» hemen ortaya koyacaklardır. Hiç kuşkusuz, yeni bir özgürlük yaşamına geçildiğinde de şiddet patlamaları ortaya çıkmağa hazırdır. İşler iyice çığırından çıktığı zaman sert bir adalet kendini gösterebilir. İster hoşlanın, ister hoşlanmayın, öyle bir an gelir ki, yeni gelecekler için bazı ırkların yokedilmesi istenebi-

lir -ve, bu yapılır da. Gene öyle anlar gelir ki, bazı zavallılar sorgusuz sualsiz kurtların ağzına atılırlar. Zaman zaman, ırk için gerçek hain sayılan kişilerin kutsal olmayan hak ve ayrıcalıkları, yasal olmayan, kirli kazançları ellerinden alınır ve hepsi de köpekler gibl bir kenara fırlatılıp atılır.

Baskı ve zulüm olduğu sürece, temelinde kin yatan bu tür olaylar da binlerce kez yinelenecektii. Yanlış anlamayın beni böylesi eylemleri savunanlar büyük insanlar değildir. Ama çaresiz ,sıradan kim seler de ara sıra bir lâf edebilirler, öyle değil mi? Eğer akıllıca bir denge kurulması isteniyorsa, hiç kimsenin görmemezlikten gelinecek kadar küçük, ya da basit olduğu düşünülmemelidir.

İnsan ruhu denizi arayan bir akarsu gibidir. Önüne set çekin, gücünü artırırsınız. O ürkünç patlamalarından dolayı insanoğlunu suçlamayın! Yaşamın gücünü suçlayın! Bizlere yön veren ruh, çeşitli kılıklara sokar bizi, kimi zaman melek kılar, kimi zaman şeytana, ya da tanrıya dönüştürür. Kim ne olmak isterse. İnsanın yolu üzerinde kendi ruhsal korkularından başka engel yoktur. Dünya evimizdir bizim; ama onda nasıl oturulacağını bilmiyoruz. Sevdiğimiz kadın bizi bekliyor; ama onu nerede bulacağımızı bilmiyoruz? Aradığımız yol ayağımızın hemen altında; ama onu görmüyoruz bile. Yaşamımız kısa da olsa, uzun da ,güçlerimiz sonsuzdur bizim.

Benim düşlediğim dünya -çünkü her zaman varolan bir dünya o! İnsanların ve hayvanların huzur ve uyum içinde birlikte yaşadıkları bir dünya. eSvginin büyüsüyle hergün biraz daha ölümden arınan bir dünya. Düşlediğim, ama düş olmayan bir dünya.

Dinazor yaşadı ve gitti. Mağara adamı yaşadı ve gitti. Mevcut ırkın ataları, hor görülseler bile gene de arada sırada boy gösteriyorlar, toprağın derinliklerine gömülmediler henüz. Geçmişte yaşanan ve gelecek olan olayların anımsatıcıları onlar. Bizim gibi onlar da düş kurdular ve bu düşlerinden hiç bir zaman uyanmadılar.

Gerçeğin çerçevesine oturacak çok görkemli, çok göz kamaştırıcı bir yaşam düşü hiç bir zaman olmadı. Korkanlar işkence çekiyorlar; kuşkulu olanlar göçüp gidiyorlar. Geçmişin Cenneti, Utopia'sıdır. Geçmişle gelecek arasında sonu olmayan bir şimdiki zaman uzanıyor. Bu şimdiki zamanın içinde yaşayan herşey, nasıl olmaları gerekiyorsa öyle ve sırf bu yüzden, yani başka türlü olmadıkları için tabi diğimiz, gereksindiğimiz herşeye sahibiz. Tıpkı okyanustaki balık gibi... Evet, bizim içinde yüzdüğümüz su bir okyanus, korkunç derin ve büyük olan ve bizim bildiğimiz, farkında olduğumuz herşeyi kaplayan bir okyanus... az şey mi bu?

Bazı şeyleri yalnızken, sokakları arşınlarken duyuyorum geçmişi, şimdiki zamanı, geleceği, doğumu, yeniden doğuşu, evrimi, devrimi, ölümü. Ve tüm patolojik acıları içinde cinselliği.

Her ülkenin, her kentin, yer, kasaba ve köyün kendine özgün bir cinsel iklimi ve havası vardır. Bazı yerlerde ince, buharlı bir sperm gibi sızar havaya; bazılarında ise evlerin, hatta kutsal yerlerin duvarlarına yapışır. Kimi yerde yani biçilmiş, taze

çimden bir halı gibi tatlı, etkin bir koku bırakır; kimi yerde de sık tüy, ya da çiçek tozu gibi giysilere yapışır, saçlara siner, kulakları doldurur. Bazen ona duyulan gereksinme o denli büyük olur ki, onun şöyle bir kokusunu almak bile elektriklenme yaratır insanda. (Tıpkı karanlık bir sokakta ışıklı bir vitrine rastlamak ve bir sıra çıplak ampulün acımasız ışığı altında uyanık yirmi üç piliçle karşılaşmak gibi,)

İnsanların konuşma biçimi, yürüme biçimi, giyinme ve yeme biçimi, lokanta seçme, birbirlerine bakma biçimi, yaptıkları her hareket, her ayrıntı cinselliğin varlığını, ya da yokluğunu haber verir. Ve sonra cinsellik katilleri- insan hemen her yerde görebilir onları

Yaptığım gezintilerde ara sıra, bir cansız mankenin dikkati çekmesi için vitrine yerleştirilişine tanık olurum. Orada, tümüyle çıplak, herkesin gözü önünde durur. Vitrin dekoratörü onu bir taraftan alıp başka bir tarafa götürmek için kollarını mankenin göğsüne dolar. Manken canlı bir insan gibidir o anda!! Yalnızca canlı değil, şehvet uyandırıcıdır da! Vitrini düzenleyene gelince, her haliyle bir ölüyü andırır o.

Gece gezintilerimde, bir kasabanın karanlık alanlarının, ister gerçek olsun, ister yapay, tüm mankenlerinin insanları öldürecek biçimde giydirildiği parlak ışıklı bulvarlarından daha canlı, daha gizemli olduğunu düşünürüm her zaman. Sözgelimi, Grasse'yi alın. Karanlık bastırdıktan sonra ürküntü verici ve baştan çıkarıcıdır. Tepenin, yoksul insan-

ların kurtlar gibi kaynaştığı eteklerine yakın sokaklar kıvrılmış kâğıtları andırır. Her köşede uyuz görünümlü kedilerin rızklarını çıkardıkları büyük çöp yığınlarına rastlarsınız. Yazın kapı eşikleri loş bir sokak lambasının ışığı altında oturmuş dekikodu yapan dişsiz kocakarılarla dolar. Zaman zaman bir orospunun bayağı kahkahası kocakarıların dedikodusunuu bastırır. Tam bir tiyatrodur orada yaşanan. Bir kapı eşiğine sere serpe otumuş, iyice açılmış bacakları arasından her tarafı gözüken bir yosmayı görmek, o bölgelerin pislik ve sefaletinin yalnızca güçlendirmeğe, vurgulamağa yardım ettiği iç kızıştıran bir görünümdür. Şaşkınlıktan ne yapacağını bilemez insan, bacakları pergel gibi açılmış ve göz yuvarlarında iki kara kömürün yanmakta olduğu o heybetli tipi görmek için tekrar tekrar o evin önünden geçer.

Nerede bir ırmak, bir pazar yeri, bir kilise, bir istasyon, bir kumarhane varsa, orada insanın kanını hareketlendiren ve ağzını kurutan böyle bir bataklık ateşinin yandığını görebilirsiniz.

İnsanın hava kararıktan sonra yabancı bir kentte karşılaştığı parlak ışıklara doğru çekilmesi doğaldır. Bense, çok tuhaftır, hep karanlık yerlere doğru giderim : sesizliğin kaba bağırışlar, bayağı kahkahalar, okkalı küfürler ve anlamsız homurdanmalarla... ya da ara sıra bir hıçkırıkla bozulduğu karanlık yerlere. Örtüsü kapanmış bir pencere ardında birinin hıçkıra hıçkıra ağlaması beni mahveder. Hem fena halde duygulanırım, hem de kimi zaman cinsel yönden tahrik olurum. Karanlıkta bir ka-

dının bu kadar sık ağlaması, sevgi arayışının bir işaretidir. Kendi kendime derim ki : birazdan ateşli bir kucaklaşma bu ağlayışları dindirecek: Kucaklaşmayı izleyecek sevişme seslerini duyarım umuduyla oralarda turalarım.

Evden eve, pencereden pencereye mekik dokurken, en büyük umudum kırık bir ayna önünde kendisine iyi geceler diyen bir kadını görebilmektir. Ne olurdu sanki, ışıklar söndürülmeden önce o son manzarayı bir kez olsun görebilseydim!

Tüm kıta üzerinde, erkeklerle kadınların taş yataklar üzerinde, ateş gibi yanan kaşlarından terler damlarken, aptal zihinleri boş umutlar ve kin dolu düşlerle kaynaşıp dururken debelenip yuvarlandıkları yerler var. Peleponez'deki zindanı limana kuşbakışı bakan o küçük kenti yeniden görüyorum; taştan ve demirden yapılma bir kafesi andıran ve sanki tutukluların ruhları ateşe verilmişcesine korkunç bir ışıkla aydınlanan bu iğrenç yerin haricinde, herşey derin uykuda. Kıvrıla kıvrıla giden tüm yolların birleştiği duvarların dibinde, birbirleriyle sonsuza dek sarmaş dolaş olmuş bir çift gördüm. Hemen yanıbaşlarına, çalıları mutlu bir biçimde yolan bir teke bağlanmıştı. Tekeyi ve dünyayı unutmuş sevgilileri bir süre seyrettim; sonra ağır ağır, beyni sulanmış beyaz sakallı yaşlı gemicinin ayaklarını suda yıkadığı limana indim. Uzaktaki Argos'a çakılmış olan bakışı, altın pöstekiyi görebilme umudu içinde olan bir adamın bakışıydı.

Yolunu kaybetmiş herşey, kendi yalnızlığı içinde, kendi sevgi düşü içinde, kıyıya vurur. Gecenin

güçlü sürükleyişinde en küçük dalgacığın sesi işkence ve acı çekenin fısıldayan cançekişmesini, boğar. Dalgaların sesinden başka herşeyden arınmış, iyiden iyiye boşalmış olan zihin dinginliğe kavuşur. Sularla yuvarlanan huzursuz ruh kanatlarını aşağıya sarkıtır.

Yeryüzünün suları! Düzelten, taşıyan, rahatlatan! Vaftiz eden sular! Işık gibi, yaratılışın en gizemli ögesi.

Zamanla herşey akıp gider. Sular kalır.

Big Sur, Californiya.
Şubat-Nisan, 1957.

SANAT/DÜŞÜNCE DİZİSİ